І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIV. Ч. 107. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 13, 1967 ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-го ЧЕРВНЯ 1967 No. 107. VOL. LXXIV.

ВІЙНА НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ ЗАКІНЧИЛАСЬ ПОВНОЮ ПЕРЕМОГОЮ ІЗРАЇЛЯ ТА ВЕЛИКИМИ ЛЮДСЬКИМИ І МАТЕРІЯЛЬНИМИ ВТРАТАМИ

— ОСТАННІ ВІСТІ —

Понеділок, 12 червня 1967

В АМЕРИЦІ

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ГОМФРІ ПЕРЕЙШОВ 10-го червня операцію малого наросту на міхурі. Цей наріст подібний до бородавки; фахівці називають його „папіллльомою". Операцію перевів в шпиталі фльоти Бетесда капітан д-р Гемптон Габбард. Після операції віце - президент телефонував президентові Джансонові, що „все перейшло добре". Стан здоров'я пацієнта дуже добрий, в половині тижня він має залишити шпиталь. Стверджено, що наріст не був злоякісний. Шість тижнів тому мав він симптоми легкої інфекції міхура після повороту з подорожі до Европи.

В СТ. ЛУІСІ ПОМЕР КАРДИНАЛ Джозеф Елмер Ріттер у віці 74-ох років. В понеділок 5-го червня він занедужав на серцеву атаку, яка повторилася в середу а в суботу 10-го червня його серце припинило битися. Кардинал Ріттер належав до ліберальних достойників Римокатолицької Церкви в ЗДА. Він вже у 1947 році наказав об'єднати всі парохіяльні школи в своїй архидієцезії, що нараховувала 600,000 вірних. Білим батькам, які протестували проти цього зарядження, архиєпископ Ріттер грозив екскомунікацією.

ПОЛ Г. НІЦІ НАЙМЕНОВАНИЙ на заступника секретаря оборони, з якого то становища зрезиґнував Сайрус Р. Венс. Венс був заступником секретаря оборони від січня 1964-го року. Він відійшов з урядової служби з особистих причин, щоб зайнятися більше родинними справами. Але в політичних колах гадають, що Венс в найближчому часі зможе зайняти якесь важливіше урядове становище. Він є ближчим приятелем президента Джансона. Ніці був досі секретарем фльоти, який пост має зайняти асистент секретаря оборони Джан МекНотон. На місце Нотона має прийти Пол С. Сорнке.

ПАЛАТНА КОМІСІЯ ВИДАТКІВ схвалила 70.3 більйона дол. на оборону, в тому 20 3 більйона дол. призначені на війну у В'єтнамі. У звіті цієї Комісії говориться про те, що мабуть війна у В'єтнамі вимагатиме більше фондів, але у схваленій сумі дефіцит не буде такий великий, як у цьому 1967-му фінансовому році, коли видатки на війну збільшилися на 10 більйонів дол. понад передбачувану суму. Комісія у звіті про оборонний бюджет вмістила директиву про те, щоб Департамент Оборони відклав реорганізацію Крайової Ґвардії аж до рішення Конґресу в цій справі.

АМЕРИКАНСЬКА КОНСЕРВАТИВНА УНІЯ твердить, що республіканські ліберальні члени Конґресу причиняються до того, що демократичний Уряд президента Джансона має великі успіхи в законодавстві. Ця Унія, яка є правим крилом Республіканської партії, закликає республіканських членів Конґресу, головним чином в Палаті Репрезентантів, щоб більше дбали про програму своєї партії, як про те, щоб підтримувати демократів. Коли б республіканці були об'єднані, твердить Унія, то Уряд не міг би здійснювати своєї радикальної програми.

У СВІТІ

4-ДЕННІ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ БРИТАНІЄЮ І ЕСПАНІЄЮ, ВЕДЕНІ В МАДРИДІ, СКІНЧИЛИСЯ НЕВДАЧНО: вони стосувалися заборони, проголошеної еспанським урядом, щоб над територією Еспанії не перелітали постійно британські літаки на летовище в Ґібральтарі, британській морсько - летунській базі й колонії, до якої Еспанія зголосила претенсії. Еспанія погоджується дати дозвіл на перелет цивільним літакам, під неприйнятливою для Британії умовою, щоб Британія не використовувала свого летовища у Ґібральтарі для військових літаків. Справа піде на розгляд міжнародних організацій.

З СТОЛИЦІ НІҐЕРІЇ ЛЯҐОСУ ВИДАЛЕНО представника „НЙ Таймсу" Ллойда Ґаррісона, який від 5-ох років був тамошнім кореспондентом названого щоденника. Його притримали на летовищі і швидко потім присудили до негайного залишення краю, коли він вернувся на британському літаку з Порту Гаркуру у Східній Провінції Ніґерії, яка проголосила себе незалежною „Республікою Біяфра". Центральний уряд Ніґерії проголосив мобілізацію і приготовляє похід проти Східньої Провінції. У Ляґосі знайдено велику кількість вибухових матеріялів, приготованих до вибуху недалеких цистерн з мільйонами ґалонів газоліни.

У ВСІХ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ МІСТАХ ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ ВІДБУЛИСЬ демонстрації студентів у зв'язку з убивством 26-річного студента Бенна Онезорґа в Західньому Берліні під час демонстрації, яка відбулась у зв'язку з відвідинами там іранського монарха Різи Пахлеві. Посадник Західнього Берліну був примушений під тиском публічної опінії димісіонувати директора поліції Еріха Дюнзінґа. Проти поліційної акції свідчив факт, що той студент Онезорґ був тільки глядачем, а не активним учасником демонстрації, дістав смертельну кулю з-позаду і був у товаристві своєї вагітної молодої дружини. Зрештою, велика більшість місцевого громадянства засуджує студентські демонстрації.

БРИТІЙСЬКА КОРОЛЕВА ЄЛИСАВЕТА II ВІДЗНАЧИЛА з нагоди своїх роковин народження коло 700 осіб з різних верств, різних професій і станів. Голова британської державної атомової централі, який разом з американцями переводив перший штучний вибу ядрової енерґії, учений фізик сер Вільям Пенні став досмертним лордом. Між відзначеними є також фільмова артистка Ванесса Редґрейв, яка дістала титул „командира ордену Британської імперії".

У ГОНҐ КОНҐУ НЕ ВДАВСЯ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК в міських установах першої потреби, проголошений комуністичною робітничою спілкою на знак протесту, що британські власті казали здерти масові протибритійські афіші й протибритійські гасла, виписані на мурах кам'яниць. Комуністичний Китай далі відгрожується британському правлінню в Гонґ Конґу, але закордонні обсерватори припускають, що скінчиться тільки на пропаґандивній „війні нервів" та що Комуністичний Китай не рішиться зліквідувати те одиноке „вікно у світ", що його має в постаті Гонґ Конґу.

Об'єднані Нації. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй нараджувалась знову вночі з неділі 11 на понеділок 12 червня ц. р. і натаврувала всі порушування воєнного перемир'я на Середньому Сході, але не назвала за іменем порушників ані конкретних випадків порушення. Остаточно перемир'я на всіх відтинках фронтів настало 10-го червня о год. 12.30 вполудне східньо-американського часу. 48-годинна завзята війна на сирійському відтинку була останньою — після воєн Ізраїлю проти Йорданії і Єгипту. Після бомбардування ізраїльським летунством гірських позицій сирійців, звідкіля вони впродовж останніх років острілювали були прикордонні ізраїльські оселі, ізраїльські змоторизовані війська здобули ті позиції та посунулись вглиб сирійської території. Вони зупинились за 40 миль від столиці Сирії Дамаску. Вістки про облогу Дамаску та бомбардування Дамаску з літаків виявились неправдивими. Совєтський Союз поставив в п'ятницю 9 червня ц. р. ультимат Ізраїлеві, погрожуючи йому „важкими наслідками", якщо Ізраїль негайно не припинить воєнні дії. Цей совєтський ультимат був проголошений після того, як у Москві відбулася тайна нарада скликаних туди наспіх комуністичних диктаторів з шістьох комуністичних держав. Прилетів туди між іншими також югославський Тіто. Ультимативну заяву Совєтів, в якій знову названо Ізраїль, як аґресора, та Америку, що ніби його підтримала, підписали Польща, Східня Німеччина, Болгарія, Чехословаччина і Мадярщина, але не підписала Румунія, яка зайняла сепаратне невтральне становище. СССР зірвав дипломатичні зв'язки з Ізраїлем.

В арабському світі все ще стан повного збентеження та дезорієнтації. Президент Об'єднаної Арабської Республіки (Єгипту) Ґамаль Абдель Нассер проголосив у радіопромові, що її виголосив в минулу п'ятницю, що внаслідку „низки поважних невдач", за які він відповідальний, він зрікається влади і всіх державних функцій. Однак швидко після того, як на вулицях Каїра й інших єгипетських міст відбулися — зорганізовані єгипетськими державними чинниками — „спонтанні" маніфестації в користь Нассера і як скликана ним на надзвичайне засідання державна Асамблея — щось у роді парляменту, — всі члени якої, за комуністичним зразком, були призначені Нассером, „не прийняла" його димісії, він заявив, що залишається на своєму посту. Йорданський король Гуссейн висловив свою „радість", що Нассер залишиться лідером арабського світу. Найбільш войовничим виявився диктаторський президент Альжиру полк. Бумедієн, який в минулу неділю відлетів до Москви, щоб дізнатися безпосередньо, чому Совєти не інтервеньювали збройно в користь арабів та чому Москва приєдналась була в минулому тижні до американської резолюції в Раді Безпеки Об'єднаних Націй, що закликала до перемир'я, без зобов'язання Ізраїлю відкликати свої війська з окупованих арабських територій.

Ізраїльські речники недвозначно заявили, що Ізраїль не зверне всіх без вийнятку земель, що їх зайняв у минулотижневій війні. Водночас представники Ізраїлю заявили, що Ізраїль не погодиться на стан воєнного перемир'я, а наполягає на переведення безпосередніх переговорів з арабськими сусідними державами в справі підписання тривкого мирового мирового договору, підставою якого має бути визнання арабськими державами ізраїльської держави, припинення ними господарського бойкоту Ізраїлю та допущення ізральських кораблів не тільки до Тіранської протоки й затоки Акаба, але й до Суезького каналу. Крім того Ізраїль мабуть, буде наполягати на залишення за ним цілого Єрусалиму та коректури кордону з Сирією. Ізраїль офіційно проголосив, що втратив у минулотижневій війні 679 вояків вбитими і 2.563 раненими. Йорданський король Гуссейн заявив, що коло 15.000 йорданців, військових і цивільних, було убитих. Коло 100.000 арабів втекли з зайнятих Ізраїлем областей вглиб Йорданії, однак коло 400.000 арабського населення на території чотирократно більшій за цілий Ізраїль захопили ізраїльські війська. До того ж усі воюючі країни зазнали величезних господарських втрат. Все це створює безліч нових проблем, якими мусять зайнятися не тільки безпосередньо заторкнені країни — Ізраїль і його арабські сусіди — але й великодержави та Об'єднані Нації

Покищо в Єгипті почалася „чистка" у військовій ділянці: Нассер прийняв димісію свого заступника, маршала Абдена Гакіма Амера й димісіонував 4-ох інших генералів. Новим головним командантом єгипетських збройних сил став ген. Мохаммед Фавзі. СССР і його сателіти обіцяли Єгиптові відбудувати його знівечений збройний арсенал, що його СССР здвигнув був коштом 1-3 більйони дол.

КІНЕЦЬ ВІЙНИ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ. Ізраїльські вояки, що здивували світ своїми перемогами над Єгиптом, Сирією і Йорданією, сторожать взятих в полон на єгипетській території арабських вояків, наказавши їм — для безпеки — розібратись до білизни та покластись ницьма на землю.

У В'єтнамі продовжуються завзяті бої

Сайґон. — З настанням гарної погоди продовжуються із збільшеною силою летунські атаки проти різних об'єктів у Північному В'єтнамі, при чому в суботу й неділю 10 й 11-го червня ц.р. раз-ураз бомбардовано північно - в'єтнамські летовища, де стаціоновані совєтські літаки МІҐ, та ел[illegible]рівні на передмістях Ганою і Гайфонґу. У Північному В'єтнамі існує шість великих летунських баз із совєтськими літаками МІҐ. Щойно 24 квітня ц.р. дано з Вашинґтону дозвіл бомбардувати деякі — все ще не всі — з отих летовищ. В двох останніх днях наземна ворожа протилетунська оборона збила знову 4 американські літаки, підвищивши число збитих американських машин за всю В'єтнамську війну до 581.

КПШ ВІДБУВ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ, СХВАЛИВ ЗМІНУ СТАТУТУ НА ПРОДОВЖУВАННЯ СВОЄЇ ДІЯЛЬНОСТИ, ПЕРЕВИБРАВ УПРАВУ

Ню Йорк. — У п'ятницю, 9-го червня 1967, тут у приміщенні Українського Інституту Америки відбулися четверті з черги Загальні Збори Комітету Пам'ятника Шевченкові, в результаті яких рішено продовжити діяльність цього Комітету і в тій цілі відповідно змінено його статут та переобрано його управу в дотеперішньому складі, доповнивши її новими особами на місце тих, що вибули. Комітет Пам'ятника Шевченкові був створений, як відомо, для побудови пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні і це завдання він виконав. Згідно зі статутом, на цьому його функція мала б була закінчитися і Комітет мав розв'язатись. Проте, практика виявила, що хоч пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні стоїть та став прикрасою столиці і предметом подиву її мешканців та відвідувачів, і хоч цей пам'ятник є тепер під опікою відповідних федеральних властей, проте він постійно потребує й опіки з українського боку. В тій цілі і рішено продовжити існування та працю Комітету. В схваленій зміні статуту сказано, що тепер завданням цього Комітету буде: „Незалежно від управнень та відповідальности будь - яких органів державної влади щодо пам'ятника, дбати про вдержання, охорону й опіку над пам'ятником і площею, на якій він побудований, у співпраці з вищезга[illegible]рувати [illegible]повідні святкування для відзначення роковин народження і смерти Тараса Шевченка, по змозі під його пам'ятником".

Збори відкрив і ними, на бажання зібраних проводив, голова КПШ проф. д-р Роман Смаль - Стоцький. За діяльність Екзекутиви Комітету звітував її голова проф. д-р Р. Смаль - Стоцький, який тепер живе і працює у Вашинґтоні та має можливість постійно відвідувати пам'ятник Шевченкові. Він говорив про зворушливі моменти постійних відвідин пам'ятника громадянами і туристами, про складання вінків і квітів та інші вияви пошани і подиву українському Кобзареві в столиці Америки. Екзекутивний директор Комітету п. Йосип Лисогір звітував про стан пам'ятника та заходи щодо усунення деяких недоліків в оформленні площі. Про діяльність Комітету — наради Екзекутиви і Ради звітував секретар д-р Ярослав Падох, а про ведення канцелярії та адміністрацію, зокрема про архів, видання з нагоди відкриття пам'ятника та поширювання фільму з цієї нагоди і про підготову відповідної брошури про діяльність КПШ звітував адміністратор Комітету п. Юліян Ревай Про стан каси КПШ, в якій залишилося ще, після полагоджен-

(Закінчення на ст. 7-ій)

НТША видасть англомовну історію Росії

Ню Йорк. — Управа Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА рішила на своєму засіданні 10 червня ц. р. здійснити видання англійською мовою правдивої історії Росії: первісна ініціятива до такого діла вийшла була більше 10-ти років тому на терені Українського Конґресового Комітету й ця справа була заторкувана на трьох останніх Конґресах Українців Америки, але з різних причин не була досі здійснена. Рішено перевести у вересні цього року спеціяльну нараду в цій справі з гуртом українських істориків. Передбачається, що це має бути твір, опертий на суворих принципах наукової правди, який саме тому оп рокинув би всі фальші російської — царської і большевицької — офіційної історіографії, яка — між іншим — заанектувала до Росії цілий княжий період України, пофальшувала зміст Переяславського договору й періоду після нього та представила аґресію большевицької Москви проти України, як „громадянську війну". — Рішено видати теж в найкоротшому часі збірники у пошану Івана Франка та, окремо, М. Грушевського. „Записки НТШ т. 177" у друку, як теж у друку випуск т. зв. „Просідінґс" Математично - Лікарської Секції і в приготуванні перевидання „Казки мого життя" Богдана Лепкого, що його фінансує меценат, д-р Роман Смик. На тому засіданні Управи НТША обговорювано теж можливості скликання Світового конґресу вільної науки у зв'язку з Світовим Конґресом вільних українців: Головна Рада НТШ подала ініціятиву в цій справі й отримала вже кілька позитивних відповідей від різних українських наукових установ у діяспорі. На засіданні Управи НТША проводив професор д-р Роман Смаль-Стоцький.

В НЮ ЙОРКУ СТВОРЕНО ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 50-РІЧЧЯ ВЕЛИКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ І ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

ПРОФ. БОРИС МАРТОС ОБРАНИЙ НА ПОЧЕСНОГО ГОЛОВУ, АНТІН БАТЮК НА ГОЛОВУ ДІЛОВОГО КОМІТЕТУ

Ню Йорк. — Вся Українська Громада Америки солідарно відзначить 50-річчя Великої Української Національної Революції та відновлення Української Державности, створивши для тієї мети Центральний Громадський Комітет з представників усіх крайових установ та обравши окремий Діловий Комітет. Сталося це на Установчих Зборах, що були скликані Українським Конґресовим Комітетом Америки згідно з домовленням його окремої Комісії, очолюваної Антоном Батюком, з Представництвом Державного Центру в ЗДА та які відбулися минулої суботи, 10-го червня, 1967 р. в приміщеннях Українського Інституту Америки. До участи в цих нарадах були запрошені пр[illegible] всіх центральних органі[illegible] станов Америки та співучасники і співтворці цих великих подій в Україні, 50-річчя яких тепер відзначаємо. Наради відкрив і ними проводив віце-президент УККА п. Антін Батюк, секретарював директор канцелярії УККА та член його Екзекутиви, мґр. Іван Базарко. Коротке слово про важливість Великої Української Національної Революції та відновлення Української Державности 50 років тому виголосив активний співучасник і співтворець цих подій, колишній прем'єр-міністер Української Народної Республіки та голова Ініціятивного Комітету для відзначення її 50-річчя, проф. Борис Мартос. Дир. Іван Крамаренко, голова Представництва Державного Центру УНР у ЗДА інформував про працю Ініціятивного Комітету та накреслив загальний плян створення Центрального Громадського Комітету. Проф. Петро Стерчо інформував про заходи Екзекутиви УККА для створення такого Комітету. Після дебат рішено створити загально-громадський Центральний Комітет, на подібних засадах, як свого часу був створений Комітет Пам'ятника Шевченкові. До Комітету ввійшли всі, що були приявні на нарадах, інші можуть до нього долучитись. На голову цього Центрального Комітету обрано проф. Бориса Мартоса. Опісля обрано Діловий Комітет, що його очолив п. Антін Батюк. Крім нього, до цього Ділового Комітету були обрані: мґр. Іван Винник, проф. Олександер Зозуля, п-ні Ірина Падох та д-р Володимир Комаринський — заступники голови, мґр. Іван Базарко — секретар, проф. Михайло Лисогір — скарбник та пп. Гаєвський, Павло Дорожинський, д-р Роман Борковський, д-р Петро Мірчук і дир. Юліян Ревай — члени Контрольної Комісії. До Управи цього Ділового Комітету автоматично ввійдуть і голови покликаних Діловим Комітетом відповідних Комісій. Загальний плян підготови та переведення святкувань з нагоди 50-річчя Великої Української Національної Революції і відновлення Української Державности з'ясував проф. Ол. Зозуля. Центральний Комітет подбає про створення місцевих Комітетів, вітаючи в цій справі місцеву ініціятиву. Де такої не було б, тоді Центральний Комітет дальше координуватиме працю місцевих Комітетів у підготові місцевих імпрез. Заплановано більші загально-громадські імпрези, в цьому велику маніфестацію в Ню Йорку, демонстрацію перед Об'єднаними Націями та Ювілейний Бенкет в Ню Йорку й інших місцевостях. Запляновано ряд публікацій, включно з англомовною документальною „Чорною Книгою" про злочини комуно-московського окупаційного режиму в Україні.

Тернопільські професори й гімназисти відбули зустріч на Союзівці

Союзівка, Кергонксон, Н.И. (І.Д.). — Заходом Організаційного Комітету під проводом д-ра Р. Мороза відбулася в суботу і неділю, 10 і 11-го червня ц.р. перша загальна товариська зустріч професорів, учениць і учнів середніх шкіл Тернополя при участі 227 осіб. Зустріч відкрив о год. 3:30 у великій залі „Веселки" голова Комітету, д-р Роман Мороз, вітаючи приявних. До почесної президії він запросив найстарших професорів і учнів: дир. Михайла Губчака, о. Я. Кекіша, проф. д-ра М. Чубатого, проф. Т. Остапюка, проф. Р. Чубатого, пані А. Хомову, пані М. Боднар-Ржепецьку, о. дек. Баландюка, о. мітр. Форостіля, д-ра радн. В. Палідвора, д-ра О. Смакулу, д-ра Р. Миколаєвича, проф. Р. Завадовича і проф. А. Малюцу. На секретаря запросив п. І. Дурбака. На його заклик вставанням з місць і однохвилинною мовчанкою вшановано померлих професорів і учнів. Привіт з благословенням від Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа Сліпого прийнято гучними оплесками. Привіти надіслали: кол. Апостольський Адміністратор о. Н. Вояковський, о. Д. Мигоцький, Т-во „Тернопільщина", Комісія Регіональних Дослідів і Публікацій НТШ, з Австралії: д-р О. Гринкевич, кол. посадник Тернополя, Дарія і проф. Михайло Німців, Слава і Юрій Болюх, Галя Литвин-Куцик, Іванна й Іван Тройнар; з Канади: Марія і ред. Василь Солонинка, Лідія і Ярослав Луговий, крім цього: проф. В. Смаль-Стоцький, Мирослава Мриц-Гукова, Осип Стойкевич, ред. Степан Конрад. Проф. Грицай прочитав поему про Тернопіль Р. Завадовича. Проф. д-р Р. Миколаєвич прочитав доповідь про історію тернопільської гімназії. Після того в мистецькій частині виступали: проф. Ір. Заячківська-Гаврилюк (фортепіянове сольо і супровід) і м-р Марта Копач-Гречаник (драм. сопрано), пізніше п. Едвард Камінський (тенор). Дальше дир. Губчак виголосив доповідь про тернопільську гімназію за польських часів, а п. Б. Осталюк прочитав спомин про життя тернопільських гімназистів.

Після коктейлю відбувся бенкет, що його тостмайстром був д-р Р. Осінчук. Всч. о. сен. Я. Кекіш провів молитву, відтак д-р Р. Осінчук представив президію зустрі-

(Закінчення на ст. 7-ій)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid ot the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Спір за агресію

Хоч війна на Середньому Сході скінчилася, проте витворився там стан уже третього з черги непевного перемир'я, такого, яким було перемир'я після першої ізраїльсько - арабської війни у 1949 р. і після другої такої війни у 1956 р. Тому шанси на тривке замирення на Середньому Сході дуже слабкі — і з уваги на тамошні пристрасті і на хаос думок у зв'язку з тим, що таке агресія.

За ввесь час існування Ліги Націй — від 1919 до 1946 року — не можна було устійнити дефініції, що таке агресія, і тому постійно під знаком запиту стояла 10 точка статуту цієї організації, яка зверталася проти „зовнішньої агресії". Те саме стосується Об'єднаних Націй з її 7-им відділом, який говорить про агресію, не уточнивши, в чому її суть. Пропозиція прийняти дефініцію із великого словника Вебстера — не знайшла схвалення. Практично — Совєти ніколи не визнавали резолюцій Ради Безпеки з 27 червня 1950 р. і Генеральної Асамблеї ОН з 1 лютого 1951, які проголосили були Північну Корею і комуністичний Китай за агресорів, і хоч СССР та Ізраїль втримують дипломатичні взаємини, Москва підтримує арабські країни, які вважають, що само проголошення незалежної ізраїльської держави було протиарабською агресією. Тому арабські держави засуджують Ізраїль, як агресора, коли він бороniться проти систематичних, організованих і плянованих актів терору й саботажу, проти політики економічного бойкоту й мілітарного оточення, реклямованого одверто, як вступ до знищення ізраїльської держави.

Це та парадоксальна ситуація, що її створила у світі Москва. Відомо, що пактом Молотова - Ріббентропа з 24 серпня 1939 року Москва дала згоду Гітлерові на агресивну війну проти Польщі й Заходу. Але всі власні імперіялістичні війни в добі воюючого комунізму Москва називає „громадянськими війнами", а всі інспіровані нею комуністичні перевороти, революції та підривні акції у широкому світі, це, за її термінологією, — „визвольні війни". Тому й по нинішній день Москва стоїть на становищі, що як у Кореї, так і у В'єтнамі агресором була і є — Америка!

Очевидно, що коли членом міжнародного ареопагу, який має зберігати пошанування міжнародного права і миру в світі, коли членом такого ареопагу стала держава, для якої світова революція, насильство й агресія стали канонами ідеології і напрямними закордонної політики, то надзвичайно трудно сподіватися, що будь-де у світі може настати той „постійний і тривкий мир", що його президент Джансон хоче тепер побачити на Середньому Сході.

Знущання над дітьми

Із словом „піонери" в'яжеться поняття першунів, відкривачів, тих, які започатковують щось нове, часто на новому місці. З гордістю і вдячністю згадуємо про піонерів УНСоюзу, які майже 75 років тому започаткували діяльність цієї, тепер наймогутнішої української братерської організації в ЗДА і Канаді.

Цілком іншого значення надали слову „піонер" у Совєтському Союзі, де воно означає дитину — члена так званої піонерської організації. З перших кляс у кожній совєтській школі дітей, не питаючи ні їх, ні батьків, записують автоматично до „жовтенят", а з 3-4 кляси переводять у „піонери", дають червону краватку на груди, кажуть „клястись" і „присягатись" перед червоним прапором... Комсомольці постійно „працюють" з піонерами, розповідаючи їм небилиці про досягнення совєтської влади, про Леніна, про „великий російський народ", про „комунізм", про який і самі проповідувачі його не мають ясного поняття. Коротко: піонерам, особливо в неросійських республіках СССР, з дитинства прополоскують мозок, намагаються викликати в них нахили до донощицтва, ставлять за приклад росіян, комуністів, Павліка Морозова, який видав колись своїх батьків совєтській владі...

Але на такій ідеології не кінчається піонерство. Можна сказати, що дітей-піонерів систематично експлуатують, бо піонерські дружини змушені в суботи, а то й неділі допомагати місцевим колгоспам вести господарство, насаджувати дерева, квіти, а за збираний зужитий металевий брухт їм платять копійки, як і комсомольцям...

Цього місяця в УССР започатковано піонерські „масовки", збори, мандрівки, змагання, з тим, щоб у липні скликати в Києві кілька тисяч дітей з України на „піонерський зльот" — для чергової „клятви" під пам'ятником Леніна.

Так званий піонерський рух у Совєтському Союзі, що охоплює лише в Україні понад 4 мільйони дітей, один із найважчих злочинів влади, яка позбавляє дітей дитинства і, замість дати їм добрі, скажімо, харчі — дає недоступну для дитини, безбожну і нежиттьову ідеологію.

М. Дем'янчук
Філядельфія, Па.

УКРАЇНСЬКІ КУПЦІ ТА ПРОМИСЛОВЦІ І СКВУ

Усі знаки на небі й на землі показують, що запляноваий на половину листопада Світовий Конгрес Вільних Українців в Ню Йорку відбудеться. Приготування в обох Комісіях, Програмовій та Організаційній, ідуть повною парою.

У рамцях Конгресу заповідають свої окремі конвенції жіночі, молодечі організації, педагоги і т. д. Але даремно будете шукати в пресі бодай згадки про якийсь рух у зв'язку з цим серед наших купців, промисловців та підприємців, хоч можна здогадуватися, що поміж делегатами організацій, які братимуть участь в СКВУ, вони будуть. Чому ж би нашим купцям, промисловцям та підприємцям не використати такої рідкої нагоди, як СКВУ, також для добра свого стану, для нав'язання товариських і ділових взаємин із своїми товаришами з інших країн? Як дотепер, поза доволі активною купецько - професійною організацією в Торонті інші наші осередки якщо й мають сяку - таку купецьку організацію, то тупцюють на одному місці.

Склалося так, що за двадцятилітнє перебування нашої найновішої еміграції на цьому континенті купецтво не спромоглося створити суцільної організації на зразок Союзу Українських Купців і Промисловців у Львові з його філіями по всіх містах та містечках західньоукраїнських земель. Тяжко знайти причину цієї аномалії, коли зважити, що ми назагал здібні організатори, доказом чого є хоч би організація наших професорів високих шкіл із кругло 200 членів чи товариств бібліотекарів [illegible] ів. А число [illegible] промисловців та інших підприємців у ЗДА чи Канаді, мабуть, не менше як 4.000. І якщо під оглядом чисельним та матеріяльним незмірно сильніші американські купці мають свої організації, то що й казати про українських купців. В Галичині перед другою світовою війною СУКіП не мав повних 4.000 членів, а таки проявляв живу діяльність, відіграв певну ролю в нашому суспільно - громадському житті і мав свій Торговельно - Промисловий Банк.

Пасивність українських купців у цій ділянці дехто пояснює їх переобтяженням щоденною працею. А як виглядає ця сама проблема, наприклад, у наших лікарів? Таж вони ще більше переобтяжені професійною працею, але все таки знаходять час і для своєї станової організації. Правда, лікарі, інженери та бібліотекарі — це люди із закінченою високою освітою, а загал українського купецтва під оглядом освіти стоїть на значно нижчому поземі, але для зрозуміння ваги та потреби власної станової організації треба не так високої освіти, як доброї волі, треба вміти дивитися на своє довкілля і бачити, що тут усе від дітвори аж до політичних партій зорганізоване.

Може біда також в тому, що наші місцеві купецькі організації неспроможні відразу дати своїм членам якихось намацальних користей, порад, матеріяльної допомоги в разі наглої потреби. Але це все може прийти згодом. Зокрема тепер повинні наші купецькі організації пожвавити свою діяльність, коли серед нашого загалу є чимало відносно здорових пенсіонерів, що за невелику платню можуть виконувати функції організаторів, скарбників, допомагаючи в такий спосіб членам управи. Інтеліґентні службовці могли б також розвинути широку пропаґандивно - освітню працю серед членства, бож усі ми знаємо, що наша молодь не рветься до торгівлі, не студіює у потрібній нам кількості в бизнесових коледжах, не йде на практику до великих торговельних домів, щоб згодом стати їх співвласниками чи власниками.

До цього часу не можемо похвалитися ані одним мільйонової вартости українським торговельним підприємством, хоч більшість, а може й усі торговельні гіганти в ЗДА починали 50, 60 чи 75 років тому із малих крамниць. А нам конечно треба сильної матеріяльної бази для наших суспільно - громадських, культурних та політичних акцій. У кого ж маємо шукати матеріяльної підтримки, як не у своїх купців.

Також для майбутньої Української Вільної Держави треба буде дуже й дуже багато фахових, висококваліфікованих купців та промисловців. Лікарів, інженерів, професорів, адміністраційних урядовців наша Батьківщина має подостатку, але не виховують там ані священиків, ані купців та промисловців, так що після відновлення Української Держави відчуватиметься дошкульний їх брак, і цей брак будуть старатися виповнити чужинці.

Побіч цих елементарних потреб є ще одна вищого порядку пекуча потреба: видання „Історії українського купецтва, промислу і ремесла". Справа ця, зокрема для філядельфійських купців, не нова. Тутешня філія СУКіП вирішила вже більше як десять років тому приступити до видання такої історії і провела в цьому напрямі підготову. На жаль, поза проспектом та летючкою - закликом праця не посунулася наперед, хоча — як говориться у тій летючці, „початки українського купецтва в княжий період і розвиток купецтва в козацькі часи вже давно опрацьовані і чекають на друк". Не будучи втаємниченим у пляни цього видання, не знаю, чи філядельфійська філія СУКіП хоче зібрати потрібні гроші лише серед місцевих купців, чи може думає спертися на ширших кругах українського купецтва в ЗДА і Канаді.

Як би там не було, слід цю справу зактуалізувати. І саме з'їзд купців, промисловців та інших підприємців в рамках СКВУ міг би бути форумом для обговорення цієї справи, незалежно від того, що централі СУКіП в ЗДА і Канаді ще немає.

„У справі видання „Історії українського купецтва, промислу та ремесла" дуже помічним може бути українське Історичне Товариство.

Це був би направду гідний пам'ятник нашому приватницькому господарському секторові, видимий знак його діяльности на протязі довгих століть.

Кооперативна вітка нашого господарського сектору видала монументальний твір д-ра І. Витановича „Історія українського кооперативного руху". Тепер черга на приватницький відтинок, що своїм корінням сягає значно глибше в нашу історію.

Щойно після появи „Історії українського купецтва, промислу та ремесла" наша суспільність, як і наші сусіди, приятелі та недруги, матимуть образ нашого економічно - господарського життя та розвитку в минулому.

Треба побажати, щоб знайшлися ентузіясти, що своєю витривалістю, працею, а також матеріяльними засобами здійснять цей сміливий задум.

Михайло Данилюк

ЦВІТУТЬ ЧЕРЕМХИ

Недавно було чути, як тріщала крига. А потім — весняний вітер ластівкою пролітав. Журавлині крила замальовували небо в синєсинє, голубе. Це ж весна розгнузданими, зеленими табунами широкогривих коней налітала на поля, ліси.

І зеленіла балка. Бруньки стріляли молодим листям у синій дах травневого склепіння, під ноги стелився мох, трава пробивалась крізь торішнє листя, на горбах зелені вусики показував весняний горицвіт. Сади шуміли роями бруньок, а навіть твердий дуб — і той не витримав, скинув залишки сухого листя і закліпав проти сонця сонними, клейкими кінцями напучнявілих галузок.

У таку пору, вже після сезону березового соку — пригадуєте, як вусатий дід його зручно напровесні точив із берез? — хотілося б узяти вас за руку і повести через сади, попід гори, попід старий замок, що дивиться на місто у крутій балці.

Бо в таку пору ви почуєте перший запах розбудженої землі, аромат першого цвіту весняного дерева. Бо в таку пору цвітуть черемхи.

***

Так буває тільки весною. Розлоге гілля вкривається важкими китицями білого, запашного цвіту. Воно аж гнеться білими снопами, в'язками засніжених квітів поміж темнозеленим, соковитим листям.

Це, як весняний вітер ударить крилом по балці — білі снопи підіймаються і запіненими гривами обсипають синє небо сніжним квіттям.

Черемхи дають і тіні прохолодними, весняними ранками. Але що ж більше видасться цікавим: прохолодні тіні чи сніжночисті, білі китиці квітів на верхах гілля, що, змітаючи з неба хмари, рвуться до золотого сонця?

Квіти розбурхані, неслухняні. Розсипані наче у безладді жменями, в'язками, снопами. Химерні, неспокійні. Пахучі...

Весною цвітуть і каштани. Обтикаються смиренними свічками, непорушними і мовчазними. Мов задумані монахи, що обступили святу гору. Весною цвітуть і вишні, яблуні. Засніжуються ніжними пелюстками, не дають тіней, стоять пишно, мов молода з дружками до шлюбу.

А як приходить весняний дощ — облітають свічки каштанів, летять пелюстки яблунь. Їх дощ прибиває на чорну землю... Не обсипаються лише черемхи. У них цвіт в'яне на пні.

Свічки каштанів відцвітають, як аскети. Яблуні — як молоді дружки. Черемхи — як поети. Всі повертаються на другу весну, знов цвітуть — а доля така сама...

***

Десь - колись юнацькими вечорами, повстанськими ночами — а скільки то вже років, — вростали черемхи в серце. Пускали коріння туди, де родиться пульс. І кожної весни, як пробігають соки до білих снопів квіття — напружується пульс, б'є чіткіше.

... Це тоді, як на п'янких крилах злітав запашний аромат із верхів квітучого дерева, падав на молоду зелень кущів, просмикувався крізь гілля садів і стелився на гриві вечірнього туману — це тоді вростали перші корінчики. Запах черемхи — небувалий. Він п'янкий, міцний, неспокійний, що іноді аж дразнить ніздрі. У ньому можна почути молодість весни і давновічність землі, біль туги і відчай любови.

... Тоді, як вперше хтось замітив, що на черемхи ворони не сідають. Вони літають понад деревом високо і крячуть, крячуть, але не сідають. Черемха — це місце для всяких лісових птахів, тільки не для круків, ворон...

... Це, мабуть, тоді — як зозулі на черемхах кували не роки, а дні для юних, весняних повстанців ще сорок третього року. Кували, а на могили юнаків падали китиці перших пахучих квітів. Їх аромат переплітався з млісним димком ладану із кадила над повстанською могилою. Звідси, може, запах черемхи іноді пригадує похорон. Чи запах одчайдушного кінця весняного юнака? А чи — буйного відцвітання?..

... Лісові мавки, казали люди, заплітають черемхою в лісі дерева. Дівчата пускають з неї перші вінки по річці. Старенькі бабуні приносили її першою до церкви, прибирали плащаниці. Юнацькі руки ночами клали пучки запашного квіття під мури старовинного замку, де кості предків розмили століттями дощі. На цвинта-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Петро Гой

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ І НАША ГРОМАДА

(1)

Публічні бібліотеки ЗДА є складовою частиною американського духового життя, одною з клітин багатогранної виховної системи. Понад 6,000 публічних бібліотек із тисячними кадрами професійного персоналу своєю мережею охоплюють усі стейти цієї країни.

У більших містах, крім центральних бібліотек, є багато філій. Тоді як центральна бібліотека має більш науковий чи дослідний характер книжкових фондів, поодинокі філії чи „бренчі" є віддзеркаленням культурних зацікавлень середовища, серед якого вони знаходяться і для послуг якого існують.

Кожна зміна в населенні і його зацікавленнях автоматично через постійних користувачів бібліотеки вносить зміни в книжкові фонди бібліотеки. В деяких секціях Ню Йорку в минулому публічні бібліотеки мали великий вибір книжок німецькою мовою. Згодом, з приходом нових етнічних груп, зміст бібліотек змінився і на місце німецької прийшла італійська чи еспанська література. В Ню Йорку у зв'язку з появою нових промислових центрів книжкові фонди публічних бібліотек поповнюються технічною літературою.

Всі ці зміни базуються на вимогах користувачів бібліотек, і завданням кожного бібліотекаря є не тільки задовольняти їх, але й заохочувати до читання книжок.

Очевидно, в публічних бібліотеках міст чи дільниць з різними етнічними групами іде своєрідний змаг за насичення їх літературою тієї чи іншої групи. Звичайно переважають групи, чле-

ни якої краще зорганізовані, більше читають і більше вимагають. Наприклад, гебрейський відділ при центральній публічній бібліотеці в Ню Йорку має понад 120 тисяч назов книжок і журналів. Його обслуговує 12 професійних і не професійних працівників. Місячно сотні видань поповнюють цей відділ. Крім того багато книжок жидівською мовою є в загальній бібліотеці.

Дехто з бібліотекарів неохоче закуповує літературу тої чи іншої, зокрема української, літератури. Але потрібно пам'ятати, що публічна бібліотека є до послуг всіх громадян, і вони її оплачують включно з бібліотечним персоналом. Тож в крайньому випадку можна пригадати такому бібліотекареві його обов'язки.

Існує неписаний закон, що коли принаймні три особи шукають тієї самої книжки, а в даній бібліотеці цієї книжки немає, бібліотекар мусить її набути або позичити з іншої бібліотеки.

На жаль, наші люди замало читають, замало користуються правами вільних громадян, і не звертають уваги на те, як використовується мільйони долярів, які платники податків щороку платять на вдержання публічних бібліотек.

На основі „Довідника публічних бібліотек на 1966-67 р." подаємо статистичні дані зі стейтів, де найбільше живе наших людей, про те: скільки грошей витрачається на вдержання публічних бібліотек даного стейту на особу; скільки книжок із публічних бібліотек читає пересічно кожний мешканець стейту; скільки книжок припадає на особу в даному стейті.

	На особу річно			В мільйонах		
Стейти	$$	читають	книжок	прибутки	книжок	населення
Каліфорнія	3.34	5.44	1.44	68	25	18
Колорадо	1.96	5.62	1.95	4	3.8	2
Коннектикат	3.10	6.2	2.	8	6.1	2.5
Меріленд	3.12	4.9	1.38	9.6	4.2	3.1
Мессачусетс	3.54	7.	3.	19	16	5.7
Мишиґен	2.53	4.4	1.3	19	11	7.8
Міннесота	2.29	4.5	1.81			
Ню Джерзі	2.58	4.21	1.64			
Ню Йорк	4.71	4.94	2.66	78.2	44.5	16.6
Огайо	3.77	7.09	2.34	38.2	23	9.7
Пенсилвенія	1.88	3.23	1.11	18	11	9.9
Віскансін	2.75	5.88	2.			

На основі цих даних кожна, навіть найменша наша громада може знайти до певної міри своє культурне місце в даному стейті і місті.

Далі, кожна свідома родина чи особа мусить застановитися над тим, що без огляду на те, як і наскільки вона користується публічною бібліотекою, щорічно, наприклад, у стейті Ню Йорк вона платить на цю ціль 4.71 дол, в Огайо — 3.77 і т. д. Коли до того ще додати „бібліотечний акт", підписаний президентом Джансоном у липні 1966 року, на основі якого 575 мільйонів долярів приділено на розбудову переважно публічних бібліотек, кожний податковець платитиме на цю ціль від 4.50 до 7.50 дол., залежно від стейту. Помноживши цю цифру на число українців даного стейту чи міста, дістанемо приблизну суму, яку має платити наша громада на удержання публічних бібліотек.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Ольга Приходько

ПРАДІД ІЛІЯ

РОДИННА ХРОНІКА З ЖИТТЯ ПОДІЛЬСЬКОГО ДУХІВНИЦТВА МИНУЛОГО СТОЛІТТЯ

Частина друга.

ПРІСЯ

(28)

Це гостя зацікавило, і він захотів побачити святу Варвару, що на звороті. Але образ висів досить високо, і він не міг його досягнути, отже вжив для цього своєї елеґантної палички, які тоді були в моді. Але Прісія на тій елеґантній моді не розумілася, і, коли побачила нечувану зневагу, обурилась:

— Геть мені з хати, не дозволю, щоб хтось мої святі образи палицею перекидав! Гріха на вас нема, Бога не боїтеся таке чинити! Коли так зневажаєте святого угодника Божого, що палицею його перекидаєте, то й Пан Бог вас за це покарає і розум вам у голові перекине.

Хоч гість був самопевний і вважав цей інцидент дрібним непорозумінням, але побачив, що матушка за свого святого розгнівалася так, що не дасться її переконати, отже, пробурмотів вибачення і відійшов.

Але й після того випадку „барин" постійно посилав Наташі листи, книжки та квіти. Прісю це непокоїло, бо до того ж у тих листах він усе благав Наталю призначити йому побачення. Тоді вона заборонила слузі „барина" приносити будьщо, але старий, вірний слуга, який любив і жалував свого молодого пана, все крутився коло Прісиного дому або коло крамниці Янкеля, щоб передати листа чи книжку Наталі самій, або через якого вояка.

Той бідний засланець не міг довго видержати своєї кари. Нудьга, самотність, одноманітність, безчинність заїли його, загризли, і він впав у страшну апатію, а тоді й збожеволів. Але сталося це пізніше, коли Наталі вже не було в Літині. Як не дивно, але вийшло так, ніби Прісині слова про Божу кару сповнилися. І сама Прісія була певна, що це була кара за зневагу святого Пантелеймона.

Але поки ще те все сталося Прісія пережила немало турбот за свою Наталю через офіцерів, які чим далі, тим більше докучали своїм залицянням. Правда, Наталя була ще дуже молоденька, і то все її більше бавило і навіть смішило. І для Прісі було ясно, що ні один з тих хлопців не має у Наталі шансів, власне найбільш небезпечним все таки був той „барин". Але найбільшого страху нагнав Прісі Янкель, який звичайно був в курсі цих всіх справ. Зайшов до неї і, переконавшись, що ніхто не може його чути, довірочно сказав Прісі, щоб дуже пильнувала за дочкою, бо малі діти — малий клопіт, а великі діти — великий клопіт. Отже, межи офіцерами тепер тільки й мови, що про панну Наталю. Але що правда, то правда, такої другої дівчини нема в цілому місті, от хлопці й дуріють, а той кучерявий прапорщик ніби з п'яних очей нахвалявся, що викраде панну Наталю. Вже ті офіцери викрали були польську панночку в сусідньому містечку, обвінчали та й завезли в Московію. Шукай їх там...

Прісія так налякалася, що ще того ж дня переказала шваґрові Монастирському, щоб приїхав за Наталею і потайки одвіз до себе на село.

Тим справа з Наталею до часу була полагоджена, але думками Прісія все забігала наперед, усе міркувала, як улаштувати долю своїй доньці. Звичайно, для кожної дівчини найліпше чимскорше віддатися. Чим довше дівує, тим менші має шанси. Як то кажуть — не кайся рано встати та молодо оженитися.

Але як до того вона, мати, має причинитися?

Звичайно, Наталя має віддатися за богослова і хазяйнувати на парафії, як усі дівчата з їхнього роду. Але де напитати для Наталі богослова? Свати вже не возили богословів по парафіях, як то було за її молодих літ.

Коли шваґер Монастирський приїхав зі своєю донечкою Лідею на ярмарок до Літина і спинився, як звичайно у Прісі, почала вона з ними розмову про Наталю та її майбутнє. Як Монастирський, так і Лідя, були до Наталі дуже прихильні і щиро бажали їй найкращої долі.

Лідя одразу зауважила, що Наталя ні тут в Літині у своєї мами, ні в селі у її батька не зустріне нікого, хто був би їй до пари. При тому Лідя оповіла, як сама вона зустрілася з своїм теперішнім чоловіком у їхньої спільної тітки Стасі Р. Тітка Стася була найзаможнішою з усіх савинецьких дівчат. Багата парафія, де пан-отець Р. був протоєреєм та благочинним, славилася на всю округу гостинністю. Їхні сини не раз привозили з собою декого із товаришів на вакації, і молодь там завжди весело бавилася. Їздила туди і Лідя з батьком, там вона й знайшла свою долю.

— От і Наталя має поїхати кудись межи люди, — сказала Лідя, — де багато молоді. Наприклад, недалеко є парафія наших свояків, які також широко живуть та радо приймають гостей. Є у них донечка, яка має незабаром вступати до пансіону, і вони шукають когось, хто хоч трохи приготував би ту дитину до школи. Отже, Наталя могла би поїхати туди. Це було б добре для всіх. Наталя буде себе ліпше почувати в незнайомій родині, знаючи, що там її потребують, а ті люди дуже добрі і делікатні.

Прісі та рада здалася розумною — справді, всяке діло треба робити так, щоб кожний мав з того свою вигоду.

Пізніше так воно і сталося.

Наталя поїхала до тих щирих, гостинних людей і там знайшла свою долю. Ті добрі люди по-родинному справили Наталі гарне весілля, і Прісія заспокоїлася, що одна її дитина вже вийшла на певну дорогу.

***

В межичасі сталася в Літині велика зміна: перевели військову залогу до іншого міста, і Прісин дім залишився порожнім.

Довелося винаймати його місцевим людям, а зробити це було не так легко. Винаймити цілий дім якійсь більшій родині Прісія не хотіла і не могла, бо відомо, що два господарства на одному обійсті звичайно призводять до численних неприємностей. Довелося винаймати кімнати одиноким урядовцям.

В більшості то були молоді люди, що мали невелику платню, отже за помешкання платили мало, часами затягали борг, а то й зовсім не платили. Судитися з ними Прісія не хотіла, і часто рада була, як такого неприємного льокатора позбувалася з хати. Дім став приносити значно менший прибуток.

Одного разу трапився ніби солідний льокатор - поляк. Був то старший уже пан. Колись мав він свій власний маєток, але сільське господарство йому велося зле, отже він встиг продати його ще до знесення кріпацтва. Це приписував він своїй надзвичайній мудрості, і тепер жив з невеликої ренти. Був старий кавалір.

(Закінчення буде)

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

РІК IV ЧЕРВЕНЬ 1967 Ч. 6/63

Василь Чапленко

„КАССАНДРА" ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Нюйорські уболівальники рідного театру мали нагоду побачити в своєму місті 20 травня ц. р. „Кассандру" Лесі Українки у виконанні торонтського театру „Заграва". Можна навіть сказати, що це було для такої публіки радісне свято, бож у нас так рідко бувають свіжі вистави. Але, оцінюючи так позитивно цей подарунок наших канадських земляків, я не спускаю з ока того, що принесли нам його не професійні актори, а тільки ентузіясти театрального мистецтва, що можуть віддавати цій справі тільки наднормовий час своєї життєвої діяльности. Крім того, треба мати на увазі й те, що взялись вони за завдання, яке й для фахового колективу не було б легке, — вибрали дуже складну ідейною скерованістю та насправді малосценічну п'єсу. Це ж, либонь, не випадково склалося так, що готували цю виставу два режисери, які навіть не могли погодитись щодо її ідейної інтерпретації, як про це інформує рецензент „Нового шляху" (ч. 92, з травня ц. р.) В. Л. у статті „Добра гра і сумнівна інтерпретація". Чи це була, справді, „сумнівна інтерпретація", цього упевнено, мабуть, ніхто не може сказати, ба й сама Леся Українка ледве чи змогла б це висловити. Якже рецензент В. Л. порятунок добачає в тому, що кінцеву Кассандрину репліку „Нема руїни! Є життя, життя" слід би було подати як іронію, то з цим не можна згодитись: контекст не дає такої можливости. Але вона, ця репліка, справді, нелогічна, бо в ній „Кассандра заперечує сама себе і свою попередню ролю" (слова В. Л.). Можливо, що Леся Українка хотіла цей „вузол" розв'язати в „Епілозі", але він композиційно випадає з п'єси, і давати його на сцені не можна.

До цих внутрішніх труднощів твору додати ще й „виїзний" характер вистави, тобто гру на чужій сцені, без відповідного технічного устаткування, а це не дало змоги використати повністю технічні можливості інсценізації, що їх підказує текст твору. Через те неясно було, де гінекей, де Кассандрина кімната, де „великий майдан з храмом посередині на чималім підвищенню", „майдан, залитий сонцем" (сцена VII) тощо. Єдиним натяком на античну дійсність в оформленні сцени були колони — дві на авансцені, декілька вглибу сцени. Якщо в Торонто, згідно з інформацією В. Л., звукові й світлові ефекти були належним чином використані, то в Ню Йорку цього не було: гучномовець деренчав та хрипів, а світлова техніка не дала враження пожежі в кінцевій сцені бою на вулиця міста.

Річ ясна, що всі такі технічні недоробки (при всякій „знижці" на „модерні" умовності) зменшували ефективність вистави, підривали мистецьку ілюзійність, ба й знецінювали гру акторів, цей найсильніший момент у даній виставі.

Коли говорити про окремих виконавців, то насамперед треба відзначити гру Ніни Тарновецької в ролі Кассандри. Її рівна постать, одягнена в чорне, з зловісними блисками світла у згортках, і непорушний вираз обличчя, і трагічна суворість погляду, — усе це було доречне й ефектовне, усе це дало такий образ цього головного персонажу, який можна на підставі тексту уявляти. Звичайно, я цим не хочу сказати, що не можна інакше цю ролю виконувати, але серед усіх можливих варіянтів таке виконання, як у Ніни Тарновецької, було б, на мою думку, одне з найкращих. Не погано впоралася із своєю ролею Гелени Р. Дольницька, дала відповідний образ Поліксени Х. Туркевич, не порушила „гармонії" жіночих образів виконавця Андромахи — Теліжина. Імпозантним вийшов „тверезий політик" Деїфоб у виконанні Т. Парченка. Зумів цікаво „перевтілитися" з одного образа — з образа царя Ономая, в образ шпигуна Сінона В. Довганюк, зігравши їх так, що якби це не було в програмці зазначено, то не можна було б подумати про ту саму особу виконавця. Його гра очима в другій ролі виразно свідчила про шпигунську нещирість персонажа. А оте його вміння „перевтілюватись" свідчить про наявність певного хисту творця-актора. Але чогось бракувало виконавцеві важливої ролі Кассандриного брата й віщуна-жерця Гелена, — чи не більшої цинічности жерця, який сам не вірить у своє покликання, у свої віщування. Для усвідомлення цієї ролі слід, на мою думку, брати на увагу й те, що подано про цей образ і в „Епілозі": він же став віщуном і в країні переможців — у Дельфах. Ролю цю виконував М. Лялька.

Загально сказавши, ніхто з решти учасників ансамблю не порушував спільної зіграности, навіть безмовні рабині та вояки, хоч деякі з них були недоречно непорушні в загальній замотанині кінцевої сцени, зокрема ті, що стояли біля Кассандри. Взагалі ця остання сцена вийшла найслабкіша у всій виставі, хоч саме в ній, згідно з текстом, і мало б бути найбільше сценічности. Але режисер, з технічних, очевидячки, причин, не використав усіх цих можливостей, не наповнив її рухом, гамору бою, та світловими ефектами пожежі. А вже останній „виступ" Кассандри, коли її чомусь ніби забули переможці і дали їй змогу вигукнути оте нелогічне „нема руїни! є життя, життя" . . . і зовсім цю сцену попсувало.

У зв'язку з цим виникає й деякий сумнів щодо доцільности даного репертуарного вибору. Але тут мені довотиться трохи посперечатися з нашим популярним Ікером, що в своєму фейлетоні „Привіт, Кассандро!" („Свобода", ч. 92, з 20 травня ц. р.) узяв під свою оборону і В. Лисняка з його вибором „Камінного господаря", і обох режисерів „Кассандри" — О. Теліжина та В. Бельського, які вибрали цю останню. А він же, хоч і сам драматург, ще й зневажив у зв'язку з цим вибором еміграційну драматургію. Ось як він написав: „Що й казати, хлопці проявили добрий смак, шукаючи порятунку і джерела надхнення в клясиці, та ще й такої високої кляси. На жаль, сучасні еміграційні драматурги ще далеко не підтягаються своєю продукцією до Лесі чи Миколи Куліша" . . . Ба навіть пожартував з тих наших драматургів, яким нібито здається, що вони „вхопили за ноги самого Шекспіра". Але чи таке його ставлення до цього питання слушне? Думаю, що ні. „Підтягатись" нашим еміграційним драматургам до Лесі Українки, а тим більше до Миколи Куліша аж ніяк не випадає. Леся Українка — велика письменниця, і її твори — перлини в українському письменстві, алеж більшість її

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

творів — це драматичні поеми, тобто жанр без спеціяльного театрального призначення. У змісті це здебільшого складні ідейно-філософські речі, що їх нелегко взагалі інтерпретувати. А звідси випливають і труднощі у всіх спробах їх інсценізації. Сам Ікер відзначає, що публіка була „приголомшена контроверсійною інтерпретацією" „Камінного господаря" в поставі „Нового театру", а з отієї статті-рецензії В.Л. ми довідуємось, що постановники „Кассандри" навіть посварились через різне розуміння цього твору. У цій суперечці переміг Бельський, але рецензент В. Л. не згоджується з його розумінням ідеї твору.

Ще гірша справа з Миколою Кулішем: через наявну в його творах езопівщину та перевагу в ній комуністичної ідеології (примусової чи ні, — це в даному разі не має ваги) ні один з його творів не може бути поставлений на нашій еміграційній сцені. Ще в таборових умовах, як відомо, ставлено „найнаціоналістичніші" його твори „Мина Мазайло" та „Народний Малахій", але це була інерція ще радянського театру, що її приніс на еміграцію Йосип Гірняк. Проте вже й тоді треба було робити в тих п'єсах відповідні зміни (напр., у „Мині Мазайлі" заміняти „комсомольців" „студентами" тощо).

На жаль, ота думка Ікера — це не тільки його погляд, а й певний вияв поширеного серед нашого громадянства переконання, яке дедалі дужче посилюється, — переконання, що еміґрантська наша творчість у всіх галузях маловартісна або й узагалі нічого не варта. Особливо такий погляд панує щодо нашої еміґраційної драматургії. Це вже прямо „стверджує" якийсь Р. К. у своїй статті „Українське культурне життя на чужині", що була надрукована в „Бюлетені Товариства української кооперації", ч. 2 за липень 1966 р. „За 10-15 останніх літ, — писав Р. К., — здається, нічого не появилось помітного поза межами України в ділянці драматургії, якщо взагалі щонебудь появилось." Цей автор, очевидячки, не читав не тільки тих драматичних творів, що всупереч його твердженню, таки „появлялись" на протязі останніх 10-15 років, а й тих оголошень про їх вихід у світ, які були друковані в наших періодичних виданнях. Не знавши нашої драматичної творчости, він радить нашим театрам ставити перекладні твори, такі, як „Жанна д'Арк" Ануї, якої він, либонь, зовсім не зрозумів, бо, бувши католиком, не взяв на увагу не тільки антикатолицької, а й антирелігійної суті цього твору. А може його засліпило те, що це, бачте, твір знаменитого чужинця, не те, що, мовляв, наші „доморобні" писання. Звичайно, в принципі ніхто не буде проти перекладів добрих чужих творів, але якщо в цьому виявляється почуття нашої меншевартости та призводить до нехтування нашої вільної творчости, то цієї тенденції не можна схвалювати. Та й захоплюватися тією драматургією, що її творять „у межах України" (як на це натякнув той же таки Р. К.), теж не можна: я не знаходжу там ні одного твору, який можна б поставити на нашій сцені, — таке все там тенденційно - казенне, фальшиве, хоч і написане мовою кращою, ніж у наших тутешніх драматургів.

Отим то й слід нашим театрам звернути увагу на сучасну еміграційну драматургію, яка й тематично актуальніша та зрозуміліша для нашого глядача. А як узяти на увагу цей ювілейний рік — 50-річчя нашої визвольної боротьби, то годилося б при цій нагоді дати щось і з відповідним політичним змістом, що нагадало б нашому громадянству історичні умови тієї боротьби чи хоч сучасне поневолення України. Я думаю, що то хибна думка, що нібито наші люди цікавляться тільки розваговими видовищами, — це спростували факти зацікавлення наших глядачів навіть такими „трудними" п'єсами, як „Камінний господар" та „Кассандра". А вже було бзовсім недоречним, якби „Новий театр", готуючи виставу, яку він хоче показати делеґатам всесвітнього конґресу українців (як це відомо із заяви режисера цього театру В. Лисняка), підготував щось або дуже „модерне", або якусь розвагову дурничку. Це мав би бути твір, який своєю актуальністю відповідав би національно-політичній атмосфері, що, безперечно, буде на цьому конґресі. Річ ясна, що він, той твір, мав би бути й серйозним літературним твором. Звичайно, не можна в малій статті-рецензії робити огляд української еміґраційної (чи й уже не еміґраційної, а клясичної, якщо мати на увазі вибір для даної вистави) драматургії. Це тим більше, що ті, хто стежить за нашим літературним життям, її знають.

Коли в нас нарешті вже є такі театральні колективи, як „Новий театр" та „Заграва", є люди, що вкладають неабияку працю в творення наших мистецьких вартостей, то проблеми репертуару треба обмірковувати з усією поважністю й відповідальністю.

Дарія Ярославська

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР

Не знаю, чи існує справжня співзвучність між читачем і автором, тобто, чи задуми та ідеї письменника доходять до читача в такому виді, в якому вони були подумані.

Коли автор починає писати якийсь твір, то все, що він має перед собою це чистий папір, ручку-олівець, друкарську машинку, чи записувальну стрічку. Коли ж твір доходить до читача, то це вже світ подій, конфліктів, проблем, це типи і краєвиди, це кусень чийогось життя і якоїсь доби, що перейшли через призму духовости одної людини — письменника — і хочуть промовити до уяви, почуття, інтелекту іншої духовости — читача.

Між початком творчого процесу і кінцем проходить повна напруги, сумнівів, піднесення або розчарування, студій, праця з переживаннями, які ніколи не доходять до читача. Праця письменника це наступ одної людини на сотні, тисячі, навіть мільйони людей і то не одного покоління і тому нічого дивного, що вона не завжди приносить успіх. Читацький світ має свої вимоги. Письменник дає ж працю, в якій виявляє перш усього свої вимоги до себе, до світу, до проблем, які може не завжди зрозумілі іншим.

Але може це й не таке важливе, щоб читач вповні зрозумів письменника, хоч безумовно це боляче, як приписується йому (їй) немилі речі, яких він (вона) не мав у думках. Важливе для мене є те, щоб письменник мав право свобідного вислову, щоб виявив стихійного ніким і нічим не скованого творчого духа свого — який рівночасно є виявом духа його народу — щоб закріпив змагання, досягнення, ідеї, навіть розвій кумки своєї доби. Український читач напевно свідомий того, скільки пререзних загород і рямок потрапить накинути рідному письменникові! Дві з тих головних то „це не для молоді" і „це не цікаве для чужинців". Не всі батьки є добрими виховниками, не всі люди можуть бути педагогами і не всі письменники потраплять писати для молоді. І не всі хочуть писати для чужинців.

Наше життя розгалузилося не тільки простором, але і конфліктами, ситуаціями, типами, досягненнями. В нашій добі геніяльність переплітається зі злочинністю, упадок наблизився до добродійности і люди вирушили на здобуття космічного простору. І в тій добі велика частина нашого народу не зі своєї волі живе поза межами своєї батьківщини, але з великим бажанням втримати свою рідну українську духовість.

Серед того стоїть український письменник зі своєю рідною, його ж педками створеною, мовою без можливости промовити і знайти читачів в Україні, серед розкиненої по світі своєї громади, без рідного ґрунту під ногами, але з палким бажанням проявити себе і зробити з того подарунок для свого народу, а через нього для людства.

Наші французькі, німецькі, американські та інших національностей колеґи витрачають свою енерґію, знання, талант на ідею, на композицію, на стиль і форму свого твору. Ми ж крім цього боремося — і хто зна, чи не найсильніше — за втримання рідної мови. Бо — особисто я в те вірю — неможливо втримати українського духа без української мови!.. Чи можливо, щоб, наприклад, француз плекав французького духа, переключившись на українську мову? І те саме можна сказати про німців чи англійців.. Це також дуже схоже на нерозривне жидівське віра плюс нація.

На очах у нас відбуваються два процеси. Всякання (я свідомо не вживаю слова асиміляція, бо воно не завжди оправдане) наших людей в новий ґрунт і просякання української духовости в чужу психіку. Про наслідки одного і другого, на мою думку, ще заскоро говорити, але український письменник мусить і те мати на увазі.

Музика, малярство, скульптура промовляють до людини навіть без знання мов. Література стоїть поза межами того. Вона промовляє до народу, мовою якого автор висловлює свої думки, і біда тому письменникові, який вживає мови непоширеної в світі, а навіть в деякій мірі погорджуваної членами власного суспільства. Якими імпозантними, великими, необхідними в особистому і громадському житті та зрозумілими видаються твори, що ними виявляють себе мистці-малярі, скульптори, композитори і якою малозамітною і непотрібною в порівнянні з ними показується книжка із чужими думками, писана непоширеною в світі мовою! Її можна позичити і не віддати, викинути, не купити і нічого в нашому особистому житті, в нашому домашньому царстві не станеться і не згубиться.

А однак оте мале непомітне слово має в дечому перевагу над величавими будівлями - пам'ятниками, над скульптурою, над образами, над усім, що полонить наш зір. В той час, як від пожежі, повені, від землетрусу чи від одної малої бомби можуть розлетітися і пропасти усі ці скарби — на превелику шкоду якогось народу, чи навіть людства — то однак одна мала книжка залишиться десь у когось і переживе все. Книжка, що може говорити про минулу славу, що може бути носієм нових ідей, учителем, дороговказом, дорадником, підбадьоренням, усміхом, насолодою, життьовим провідником.

Книжка в рідній мові.

Книжка, для якої багато людей не має місця в своїй хаті і не має для неї зрозуміння.

І не йдеться тут про повне і точне зрозуміння задуму письменника. Твір, навіть незрозумілий, вже виповнив своє завдання, якщо він розбурхав уяву, зрушив з місця думку, викликав якийсь порив, якесь бажання чи хоча б тільки цікавість.

І за нею, за книжкою, стоїть отой Творець Пера.

ЗБІРНИК УСС „ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ"

Ню Йорк. — Заходом й у виданні Головної Ради Українських Січових Стрільців появився з друку монументальний збірник матеріялів до історії Українського Січового Стрілецтва п. н. „За волю України". Видано цей збірник в серії „Літопис УСС" для відзначення 50-річчя збройного виступу УСС проти Москви. Книжка видана на доброму папері і в твердій полотняній мистецькій обкладинці. Крім 608 сторінок тексту, статтей, спогадів, бібліографії та інших матеріялів, в книжці ще 72 сторінки ілюстрацій.

Заходами Головної Ради у УСС й у видавництві „Червона Калина" появилася також монографія Мирона Заклинського про Дмитра Вітовського.

Яр СЛАВУТИЧ

ІЗ КНИГИ „ЗАВОЙОВНИКИ ПРЕРІЙ"

* * *

На поле — плуг, на воду — лодь,
Простуй, рости з добою;
Земельну сить, озерну плодь —
Підбий рукою бою!

На споконвічну темінь хащ
Керуй сокири лезо,
Прадавню пущу розхаращ —
Нехай синіє плесо!

В тобі уходницьких дідів
Спадкова кров співає.
Для тебе стриму й поготів
На преріях немає.

Ти горду стать землі й води
Поклав до ніг, орачу!
Я чую твій навал ходи,
Твою звитягу бачу!
1967

М. МАТУЛА

СПРАГА

Прослалась путь, мов на долоні,
Як вільна мрія вшир і ввись,
По неба синій оболоні
Пливуть хмариночки кудись.

Пливуть, зростають і зникають,
Мережать тіні по землі,
То знов в титани виростають,
Немов небесні кораблі.

О, як же прагне душа волі!
Знестись й собі до тих висот,
Не знать, не чути земних болів
І нею створених турбот.

Жовтень 1966

ІННОВАЦІЇ АРХИПЕНКА

Під таким заголовком появилася у недільному числі „Ню Йорк Таймс'у" з 14-го травня ц.р. довша статтяГільтона Креймера і репродукція Архипенкової скульптури „Голова" з 1913 р. з нагоди виставки його творів у Каліфорнійському Університеті у Льос Анджелес. Виставка охоплює 67 скульптур, переважно меншого формату і 50 графічних творів мистця. Виставка має переїхати згодом до Вокер Арт Центер у Міннеаполісі і до восім інших осередків Америки.

Ця, зрештою неповна виставка Архипенка була для автора статті претекстом до його міркувань про мистця, що останніми роками, по думці деяких критиків, стояв немовби поза головним руслом розвитку сучасної скульптури, одним з головних первотворців якої був Архипенко.

Ще зовсім молодим Олександер Архипенко здобув собі у Парижі і в Берліні світову славу одного з найбільш сміливих інноваторів мистецтва 20 віку.

З переїздом до Ню Йорку (1923) Архипенко чомусь опинився немовби на боці. По думці автора це був внутрішній конфлікт мистця між крайнім радикалізмом і новаторством з однієї сторони і сильно закоріненою традицією з другої. Але на те склалося і багато інших причин.

Але, які б сумніви не були щодо його позиції у мистецтві двадцятого століття, його найновіша виставка свідчить, продовжує автор статті, що Архипенко є більш оригінальний і більш завершений мистець, як останніми часами думають про нього. Без цього мистця, що „стояв збоку" мабуть не можна буде вповні зрозуміти інших майстрів сучасної скульптури.

Це немовби новий подув вітру на творчість Архипенка. Іронія, а може правило хотіло, щоб новий подув тут прийшов для мистця запізно, він помер 1964 р.

Гн.

БЛАГОСЛОВЕННА КОЖНА МИТЬ . . .

Як вічна каторга, життя,
Без вороття, без вороття.
Здавалося, високі дні
Не усміхалися мені.

Ставало острашно вночі,
Що золоті згублю ключі,
Що пісню-думу не створю,
Пустивши в голову зорю . . .

І все таки душа горить —
Благословенна кожна мить,
І все таки я був щаслив,
Я словом нації служив.

1967

ОЛ. ВЕРЕТЕНЧЕНКО

ІЗ ТВОРЧОСТИ МОЛОДИХ МИСТЦІВ

Петро Капшученко ЗВИТКИ *(скульптура)*

М. Л.

ПРОФ. ОСИП ЗАЛЕСЬКИЙ

Оцих кілька рядків про проф. Осипа Залеського пишемо з нагоди 75-их роковин від дня його народження, які припадали на день 16 квітня ц. р. Українська громада в Боффало щиро вітає Шановного Ювілята і бажає йому всього найкращого в черговому етапі життя.

Проф. Залеський народився в Тростянці Малім в Західній Україні. Середню освіту здобув у золочівській гімназії. Вже як гімназійний учень виявляв замилування до музики, доказом чого була його активна участь в шкільному хорі й оркестрі. В гімназії здобув також і початки музичної освіти від учителя Райса, пізнішого професора музикології в Кракові. По закінченні гімназії почав учитися на філософічному факультеті львівського університету, на природничому відділі. Згодом перенісся до Відня. Студіюючи природознавство, не занедбував і музики. У Львові був студентом Вищого Музичного Інституту ім. Миколи Лисенка, студентом Консерваторії, а у Відні студентом Музичної Шкали Кайзера, де закінчив клясу композиції.

В часі першої світової війни був покликаний до військової служби в австрійській армії, а по розвалі австро-угорської монархії став у ряди УГА, в якій був приділений до Гірської Бриґади. З цією Бриґадою, після заломання українських фронтів, перейшов на територію Чехословаччини. По першій світовій війні і по українських визвольних змаганнях вернувся в окуповану поляками Західню Україну і працював як гімназійний учитель в гімназіях — в Чорткові, в Станиславові, в Бучачі. В Станиславові був основником і директором філії Музичного Інституту ім. Лисенка. В цьому Інституті викладав теоретичні предмети, а крім того вчив гри на флеті. В часі німецької окупації вчив у гімназії в Ярославі. І там не відставав від музичного життя.

Перед другим приходом большевиків подався до Німеччини. По розвалі „третього райху" жив у таборах і працював в таборових гімназіях — в Шляйсгаймі і в Мюнхені. В 1950 році переїхав до ЗДА, до Боффало. Вже в першому році перебування в Боффало включився в громадське життя. Майже кожного року бачимо його в керівних органах Відділу УККА — найчастіше повнив обов'язки культ.-освітнього референта, був також заступником голови, то членом Контрольної Камісії. На останньому становищі залишився і в цьогорічній каденції. В 1951 році був створений в Боффало Клюб „Наша Хата". Одним із ініціяторів створення цього клюбу і рівночасно його головою протягом 10 років був проф. Залеський. З інших організацій чи товариств, у яких Шановний Ювілят брав, або й далі бере участь, є: „Національний Дім", „Пласт - прият", Пластова Оселя „Новий Сокіл", Допомогова Секція при УКК, Комітет Допомоги Укр. Науковцям в Сарселі, Хор УКК, Хор „Бурлаки". Деякий час після смерти д-ра Ставничого був диригентом хору УККА. Провадив також молодечий хор СУМА. Радо співав і далі співає під час Богослужень в церкві.

А тепер декілька слів про музичну творчість проф. Залеського. Вона доволі різноманітна. Проф. Залеський є автором сольових пісень з фортепіяном, дуетів, терцетів, а також і творів для хорів: жіночих, чоловічих і мішаних. Із сольоспівів були друковані: „Колискова пісня", „Стою на березі", „Погасло сонце", „Туга". Деякі лежать в рукописах. Хорові твори: „Поклін тобі, Тарасе", „Поляглим в бою", „Наш клич", „Ми вернемось", „Крути", „Пісні УСС", „Чигирин", „Листопад", „Село". Писав проф. Залеський також і інструментальні твори — для фортепіяно, скрипки, чельо.

Окрему ділянку праць проф. Залеського становлять теоретичні музичні твори: „Музичний словник", „Короткий нарис історії української музики", „Загальні основи музики", „Музичний диктат".

На сторінках українських часописів і журналів часто можна зустрінути ім'я проф. Залеського як автора статтей (на музичні й інші теми) або рецензій.

„НОЧНАЯ ИСПОВЕДЬ"

Як повідомив московський щоденник „Известия" з 9-го квітня, Московський Художній Театр показав прем'єру нової п'єси А. Арбузова під заголовком „Нічна сповідь". Дія відбувається „в кінці 1944 року, в останню ніч окупації і втечі німців під ударами совєтської армії з маленького містечка в Україні." Музичний супровід до п'єси написав Н. Пейко. З нотатки відомо, що в п'єсі діють німецький комендант, „М. Прудкін — виконує ролю поліцая"... Газета не додала коментаря-відгуку на ту прем'єру з „німецько - українською" тематикою...

Петро Сидоренко працює над серією „Українські піонери в Канаді"

П. Сидоренко „Несе муку для дітей (олія)
(Із серії: „Українські піонери в Канаді")

В Університеті св. Лаврентія, у місті Судбури відбулась небуденна виставка творів, присвячена сторіччю канадійської державности. У ній взяли участь чотири мистці, в тому і відносно молодий віком маляр і графік Петро Сидоренко з Торонта, який виставляв там 12 картин та портретів українських піонерів, тих, що будували Канаду знизу, з самої землі. Перед тим мистець об'їздив багато українських сіл і селищ у Канаді, привізши з собою повну теку шкіців, малюнків, світлин...

Петро Сидоренко — надзвичайно працьовита людина із степів далекої Донеччини. Пригадую його в повоєннім Парижі, коли юнак ішов на всю ніч фізично працювати, щоб удень мати змогу вчитись у мистецькій школі. Але мистецьку освіту він закінчив за океаном, у ЗДА і в Канаді. Тепер працює головним оформлювачем видань Міністерства транспорту, провадить Молодечу Образотворчу Студію, в якій вчиться 35 дітей і молоді (одночасно, то й своєрідна школа українознавства: адже виклади відбуваються українською мовою, і не лише про малярство, а й про історію, географію України) і... у так званий „вільний час" — творить. Нині мистець уже має до 15 олійних картин на тему „Українські піонери в Канаді", в яких соковитою мовою пензля славить тисячі й тисячі безіменних, котрі корчували ліси, носили на своїх плечах з далеких міст чи містечок муку для дітей, будували церкви і рідні школи посеред диких пущ і степів Манітоби... Репродукована тут олія зветься „Несе муку для дітей".

Петро Сидоренко, як повідомляє в листі, збирається влаштувати дві індивідуальні виставки восени цього року: у Торонті та у Вінніпезі. А в червні — відбудеться традиційно одноденна Виставка праць учнів його Мистецької Студії, також в основному на тему 75-річчя українського поселеня в Канаді. Такі молодечі виставки щорічно відбуваються таки в домі мистця. Радіють студійці, радіє і П. Сидоренко, зате скільки додаткових турбот спадає тоді на руки його дружини п-і Галі та її матері, а для маленьких Сидоренків — і наймолодшого студійця Василька — настає справжній, щоправда, тільки одноденний, рай: біганина, збудження, сміх, тут і там з'являються їхні прегарно вишиті сорочечки та блюзочки...

Самозрозуміло, що сотні тисяч українців у Канаді вдячні тій вільній країні за волю, працю і достаток. Думаю, що й молодий канадійський народ, що так розумно поєднується в барвистій мозаїці національних груп, — може бути вдячний не лише отим першим із перших, а й, кажучи фіґурально, новим Сидоренкам, які збагачують Канаду вже не тільки добірним зерном та зрубаними деревами, а й міністерськими течками та мистецькими творами.

Світ, у якому живемо, не визнає побажань за реальність. Петро Сидоренко це збагнув. Своєю дійсно невтомною працею, поєднаною з природнім хистом, він „корчує" нині ті ліси, в яких українці є ще й досі піонерами в Канаді — ліси багатонаціональної канадійської культури. А в ній є для кожного місце, якщо за нього платити талантом і працею.

Леонід Полтава

И. Островерха

ГАЙДН УТРАТИВ ГОЛОВУ

Воно й до нині цікаве: як Иозеф Гайдн утратив голову? Вже в червні 1809 поширилася вістка, що голову И. Гайдна вкрали.

Як відомо, музика вмер 31 травня 1809, мавши 78 років, на Маріягільфе, при вузькій Штайнґассе, коли Відень був під окупацією військ Наполеона. Наступного після смерти дня поховали Гайдна на одному з підміських цвинтарів, тихо й без маніфестацій, бо воєнний стан не дозволяв на такі зияви пошани до великого композитора.

Незабаром — бо всього один тиждень по похороні — могила, у змові з грабарем Якобом Демутом, була нарушена: голова Гайдна була викрадена. І так почалися таємничі ходи й переходи з цією головою, що тривали цілих 145 років.

Хто ж нарушив могилу „Батька Симфонії" й украв його голову? Цих злодіїв було двох. І не були вони ніякі некрофіли, а два вірні учні славного лікаря Франца Иозефа Галля, пристрасні френологи. Один із них був колишній секретар княжої родини Естергазів і відданий приятель композитора И. Гайдна, — Иозеф Карл Розенбавм; другий — адміністратор тюрми в Леопольдштадті, — тоді передмістя Відня, — Иоган Непомук Петер.

Розенбавм хотів перевести над черепом великого музики студію, щоб могти доказати докладне церебральне положення і деякі подрібні його прероґативи. Отож, „крадіж" мала наукове оправдання та й, урешті, це не вперше пускались вони на такі витівки. І ще одно — цей випадок не повинен викликати надто великого здивування, як візьмемо під увагу, що, тоді, влада не надавала великої ваги того рода витівкам

Голова Гайдна, — над якою вони з усією відданістю студіювали, — преспокійно була в їх посіданні до 1820 року. Саме цього року прах Гайдна ексгумували, щоб його перенести до Айзенштадту, — де музика працював тридцять років на дворі Естергазе, — і при цій нагоді відкрили збезчещення тлінних останків композитора. Віденська поліція відкрила — і то швидко! — виконавців цієї макабричної крадежі і наказала: негайно віддати череп. І Розенбавм та Петер, справді, послухали наказу поліції, череп негайно віддали, але — не був це череп Гайдна, а якогось невідомого старика; бо ж для своїх дослідів мали вони в себе ще багато інших черепів. І цей замітний череп разом із тлінними останками Гайдна перевезли до Айзенштадту, головного міста Бурґенлянду, й тут остаточно поклали тлінні останки до приготованого саркофаґу в Берґкірхе, біля того замку Естергазів, що — разом із церквою — були свідками могутнього розвитку музики з Рорав.

В 1832 році Петер умер. І у своєму заповіті записав череп великого композитора Товариству Приятелів Музики у Відні. Але вдова по Петері не дотримала заповіту свого чоловіка й передала череп лікареві Карлові Галленові; цей же, у 1852 році, передав череп до Академічного Кабінету відомого професора Рокітанського. Щойно наслідники Рокітанського, у 1895 році, згідно з заповітом Петера, довірили цю надзвичайну реліквію Музеєві Товариства Приятелів Музики.

В соті роковини смерти И Гайдна, 1909, відбулися величаві врочистості, а при тім появилися й нові студії про композитора. При цій нагоді виринули й перші сумніви щодо правдивости черепу музики. Ці сумніви виринули при порівнянні записок Розенбавма й Петера — вони вельми різнилися. Наприклад, Розенбавм твердив, що одержав череп від ґрабаря у мішку і що зараз же заніс його до лікарні, де лікар негайно забрався до „приготувань" для дослідів. Петер же в заповіті уточнив, що він сам узяв череп із могили. Отож, щоб мати певний і вирішний осуд на цю справу, то запросили світоча патологічної анатомії проф. Юліп Тандлера. Цей по довгих і глибоких дослідах подав свої висновки на славній нараді в цій справі у Відні — 24-го березня 1909.

Завдання Тандлера було важке і складне. Проте, він удокладнив, що: череп був вельми короткий час під землею; череп по смерті не мав ніяких пошкоджень; об'єм мозку мусів мати коло 1 500 кубічних сантиметрів. Згадавши пригоди черепів Канта, Шіллера, Моцарта, Бетговена й Баха, Тандлер уточнив, що — порівнявши кістяну реліквію з посмертною маскою И. Гайдна, (що її досконало виконав його „фактотум" Иоган Фльоріян Ельслер), череп не виявив найменшої різниці у будові. Крім цього, носові кості мали — правда, легкі — сліди ділання поліпу, а біографи Гайдна однозгідно потверджують, що композитор довгі роки жалувався на цю неприємну недугу носа. Врешті, Тандлер — і не думавши спиратися на френологічні теорії Галля — ствердив, що череп, що він його докладно дослідив, виявив деякі характеристики типічні для музиків.

І так — 5-го червня 1954 з великою парадою череп И. Гайдна перевезли з Відня до Айзенштадту і — остаточно — майже по 150 роках об'єднали з рештою тлінних останків музики.

ФІЛЬМ НА СВІТОВУ МІРУ

Прочитавши деякі голоси преси про фільм „Тіні забутих предків", з цікавістю пішов я поглянути на нього, тимпаче що ім'я Коцюбинського, автора сюжету, на основі якого цей фільм мав би бути побудований і кіностудія Довженка, де цей фільм був створений, давали запоруку, що побачу фільм дійсно „на світову міру", як про це читав у пресі. Коли б я не знав, що побачу фільм з життя Гуцульщини, то дивлячись на нього, міг набрати враження, що це фільм з життя якогось африканського або середньо-азійського племени, бо й деякі дієві типи на це вказували. Можна легко повірити, що цим фільмом захоплювалися в Парижі, як фільмом з життя якогось екзотичного народу, фільмом з новими хвилями, переяскравленими кольорами і подібними новими здобутками кінематографії. Я тим фільмом ніяк не міг захопитися, а навпаки, дивився на нього не то зі стидом, не то з почуттям відрази, бо в ньому спотворено чудову природу Гуцульщини, спотворено гуцульський побут і повість Коцюбинського.

Заходжу не раз у кіно, де висвітлюють сучасні німецькі фільми з альпійською тематикою і на них варто подивитися, хоча б для самих альпійських красвидів, і подібні красвиди гірської природи сподівався я побачити і в „Тінях забутих предків", але їх не побачив. Побачив нуждені гуцульські хижі, замість типових гуцульських „гражд" (мій сусід у кіні „потішив" мене, що тепер, за большевицької господарки, мабуть так і виглядають колишні гуцульські „гражди"), побачив і почув церковні відправи, сварку і бійку в церкві, про що нема ні натяку в творі Коцюбинського, бо такого в гуцулів і не бувало, словом побачив те, що потрібне було большевицьким аранжерам, щоби представити гуцулів як примітивне українське плем'я, переняте „культово - релігійним обманом і забобонами".

І щож поможуть тут нові здобутки кінематографії з її зачарованими барвами? Чи потрібні нам такі фільми і чи з них наша молодь може пізнати красу і життя Гуцульщини? Як відповідь на ці питання передам слова наших молодих студентів, які я почув виходячи з кінотеатру: „Вже більше не дамся набрати і на українські фільми не піду".

Бофало, Н.Й. О. З.

Український мистець виставляє в Римі

Рим, Італія. — Український скульптор Олександер Гуненко брав участь у виставці Американської Академії в Римі, що закінчилася в половині травня. Одна з великих різьб Гуненка, виконана з кутої бронзи, виставлена тепер перед входом до Академії при Віа Анджельо Мессіна ч. 5. Мистець народився в Романівці в Україні в 1917 р., студіював у Міннеапольській Школі Мистецтва, яку закінчив ступенем Б. А. в 1961 р. В р. 1963 отримав ступінь маґістра. Отримав різні нагороди на мистецькі подорожі і в рр. 1963-1964, як американський громадянин, їздив до СССР з виставкою зорганізованою Американською Інформаційною Аґенцією. В 1966 р. дістав стипендію Фулбрайта, якої не прийняв, і виїхав до Риму, отримавши „Римську нагороду" на 1966 рік. Її поновлено й на цей рік.

Американська Академія в Римі, якою опікуються американські університети, не веде ніякого навчання. Вона дає тільки приміщення, утримання й повну опіку мистцям, які отримали „Римську нагороду", залишаючи їм самим удосконалювати своє мистецтво. Гуненко має до диспозиції в Академії велике ательє і окреме помешкання, де живе разом зі своєю дружиною.

Андрій Гарасевич

ОЧАРОВАНА ДУША

У 20-ту річницю трагічної смерти сл. п. Андрія Гарасевича, поета, пластуна й альпініста, що згинув 24 липня, 1947 р. у Берхтесґаден під час альпіністичної мандрівки.

(Передрук з журналу „Арка", серпень, 1947)

Дон Міґуель сьогодні часто нервувався. Хвилину сидів за столом, заваленим зжовклими аркушами паперу, хвилину писав, на закруті якоїсь букви ламав перо, кидав його в кут і довго проходжувався по невеличкій кімнаті, начебто розмовляючи з собою. Потім відганяв єдиною рукою з очей скуйовджене волосся й дивився через заґратоване вікно. З того другого, вільного світу долітала прохолода Гвадальквівіру і сяйво вечоріючих дахів Падав сизий туман, білим рядном обмотував й котився в чорні, сонцем спалені поля.

В тих полях народився цей дивний, сухоребрий лицар. Вже давно одержав свій лицарський хрест від пишного каштеляна - корчмаря, вже давно осідлали йому придворні дами - служки буланого Росінанте, вже давно знайшов вірного джуру й чвалом летів назустріч заклятим велетам-вітрякам.

— Виходьте боротися зі мною! Виходьте кляті!...

— Алеж, пане, це вітряки! — лебедів перелякано Санчо.

— Цить, дурний! Ти не розумієш! Це велети прибрали подобу вітряків, щоб сховатися від мене!..

Дон Міґуель поглянув до дзеркала, що висіло на стіні. Нерівна бляха видовжувала його втомлене обличчя, довгий закривлений ніс здавався йому ще довшим, сиве, кудлате волосся поїхало вгору, малі, широко розплющені очі запалися в темних прогалинах, і вуси наїжились, мов мітли.

Він вперше сьогодні усміхнувся. Так, це дотеп. Гіркий дотеп Взяти такого старцуна, посадити його на таку ж сухоребру, як і він шкапу, дати йому до рук щит і велетенське ратище й пустити в світ. Хай шукає правди! Хай боронить її!

Чим ближче підходив вечір, тим червоніше було в кімнаті. Поздовжні й поперечні тіні ґратів відбивалися на стінах і падали на вузенькі двері. Невеличкий стіл, гуща паперів, в'язанка гусячих пер, чорнильниця із чорною мазюкою, пеньок, що служив за крісло, широка лава, що була й постелею, стара скриня, от і все, що могло знайти цікаве сонце.

З долини долітало цокання сокир і стукання молотків. Цікаво, для кого це готують шибеницю? Мабуть, Педро прийде на чергу. Сьогодні Педро востаннє бачить захід сонця. Ах, цей Педро! Завтра, мабуть, знову примусова вистава на тюремному подвір'ї...

Довго дивився дон Міґуель на дахи Севільї. Ця пригода з вітряками мала великий успіх. Вчора до пізньої ночі сиділи у нього зацні гості — пан директор тюрми дон Адальберто Іваньєс, кат дон Мекіназі із своїми помічниками, панове в'язничні сторожі, в'язні із долішніх келій і слухали цієї історії. Їх уста не закривалися від захоплення; кожне слово викликало бурю оплесків і сальви сміху.

Недаремно по цілій Севільї кружляла леґенда про однорукого в'язня, що високо у своїй піддашній келії чарував папір. І коли чари з цього паперу перейдуть на читача чи на слухача, він сміється, наче мала дитина, і довго не може стриматися від сміху. Ця чутка долетіла аж до севільського губернатора, і він пообіцяв, що сьогодні ввечорі прийде послухати читання. Цю вістку передав дон Міґуелеві директор дон Адольберто Іваньєс. Дон Міґуель поклонився: „Це буде для мене велика, але не заслужена честь!" — і кисла усмішка сховзнула по його обличчі.

Похолоднішало.

В червоній половині неба втопилося сонце, на синій половині затремтіла зелена зоря. Вітер збурив чисте плесо Гвадальквівіру, стряхнув пахучими каштанами, зігнув дві сонні тополі, що стояли на сторожі перед брамою тюрми, звіяв піт з чола і наповнив віддихом груди.

Там далеко, щедро обдарований червінню неба іде відважний дон Кіхот із своїм вірним джурою Санчо на зустріч новим пригодам. Лицарська гордість розпирає його груди. Він — справедливість. Він — оборонець правди. Він — заступник бідних і покривджених. Байдуже, що його кості ще болять від зудару з вітряками, байдуже, що щастя до нього весь час обертається плечима, байдуже, що з нього сміються. Він кинув виклик усім злим силам світу, й він мусить перемогти!

— Ти бачиш, Санчо, там, далеко, начебто курява піднялася?

Санчо притулив долоню до чола й глянув проти сонця.

— Справді, пане, бачу, як поблискує їх зброя. Кілька вершників, решта йде пішки.

Гідальґо вдарив коня острогами й спустив додолу ратище:

— Ідемо!

— Пане, гей, пане! — лебедів Санчо, — залишіть цих людей в спокої!

Але даремне. Тільки хмара пороху вкрила гідальґові сліди.

Голосно ґрюкали копита Росінанте по каменистій землі.

— Стійте! — гукнув.

Вони стали. Вони і без того заклику стали б, побачивши худу, мов тичка, постать з наїженими вусами й настовбурченим ратищем.

— Хто ви й куди провадите цих нещасників.

— Ми королівські слуги, пане, а це — каторжани. Ми їх провадимо... —

Гідальґо розмовляє з каторжанами. У них виснуть ланцюги на руках і на ногах. І ось довідується: Один із них попав до тюрми через любов. Гідальґо дивується, як можна через таке почування, як любов попасти до тюрми? А так: Він почував любов до однієї скрині, в якій було повно самоцвітів і золота. Аґа. Другий? Це такий злодій, що коня з-під комонного зуміє вкрасти. Крім того, це неабиякий писака. Всі свої злодійські подвиги він дотепно списав в грубезній книзі...

Королівські слуги нетерпеливляться. Спершу хотіли побавитися тим опанцереним блазнем, а потім...

— Стривайте, сеньйори! — гукає гідальґо. — Ані кроку не поїдете вперед, доки не випустите цих людей на волю!

— Геть з дороги! — закричав один із королівських слуг, але поки витягнув меча, дістав ратищем по щоці й покотився з коня. Другого чекала та сама доля. Піднялася метушня. В'язні розбили свої пута, й наче голодні леви кинулися на своїх сторожів.

— Дон Кіхот їх визволив, — промовив Дон Міґуель сам до себе. Насилу відірвав свій погляд від потемнілого обрію й поглянув на стіл. Там уже синіла тінь.

Викресав вогонь і запалив каганець. Обрій погас, і до вікна плиґнула пітьма. Хвилину прислухався. В туманному повітрі панувала тиша. Сокира не цокала й молоток не стукав. Стару шибеницю звалили, нову поставили. Педро матиме честь висіти на новій шибениці. Це — не абияке відзначення для нього.

Поглянув на каганець і підтягнув ґніт... Якої заплати жадатиме гідальґо за свій вчинок? Грошової? Гроші для нього не мають ніякої вартости. Він лицар. Найкращий дар — це поклін його дамі. Він жадатиме, щоб вони поїхали до Тобозо і передали поклін прекрасній Дульсінеї. А потім?.. Потім?..

Тіні товпилися в кутах і на стіні зарисовувалася величезна сильвета. Дон Міґуель притиснув долоню до обличчя... Йому чітко привидівся цей хмурний, сльотливий день, коли він почув голодний крик своєї маленької дочки Ізабелли. Шукав по всіх поличках, але не знайшов ні крихточки. А Ізабелла плакала. Він не міг цього чути. Здається, що вся авіряча жорстокість Далі Мамі і цілої його альжірської зґраї йому була миліша від цього плачу.

Рахував останні ґрейцарі в своїй кишені. Вперто розсилав свої драми по різних театрах Еспанії. Даремне. Виставу його „Нумансії" висміяли. Більше його драм не потребують. Крім того, мають багато нових п'єс великого Льопе де Веґа. Те, що нічим було прокормити малу Ізабеллу — кожному байдуже!

Він вагався, коли йому впала до рук служба екзекутора... Мала Ізабелла плакала і простягала ручки.

— Я знаю, їсти хочеш! Але вже знайшлося трохи молока й хліба. А потім, до болю стиснувши серце, від'їздив в болотисті поля, де за густими заслонами дощу ховалися перед ним обдерті села. І тільки він ставав на якомусь порозі, замикалися перед ним двері, а як входив до хати, ховали перед ним рештки свого обдертого добра.

— У нас немає нічого, — шипіли, — нічого не можемо дати!

Він сам це бачив і повертав додому, звичайно, з нічим.

А в рахунках податкової канцелярії зростали борги. Еспанія Філіппа II-го потребує грошей. Еспанія Філіппа II-го мусить провадити хрестоносні війни, мусить утримувати війська, мусить розбудовувати нові храми. Еспанія Філіппа II-го має стати конкуренткою пишного Ватикану. А екзекутор Міґуель де Сервантес приносить замало, рішуче замало...

Безупинний дощ розмочує поля. Екзекутор Міґуель де Сервантес повертається додому. Ізабелла плаче. Не плач! Даремне плачеш! Щож, не розумієш, що ці селяни не можуть нічого дати? Не розумієш? А податок мусить бути заплачений! Треба дати із свого! Аґа, зрозуміла! Перестала плакати! Ну, ґльорія!

Ґльорія, але накоротко. Коротке благословення від Великого Невидимого за шляхетний вчинок. Кілька днів опісля ведуть його до севільської бастилії. На суді довідався все: селяни донесли, що екзекутор Міґуель де Сервантес брав від них гроші, але ці гроші не попали в рахунок податкових книг. Що сталося з тими грішми?

На це питання дон Міґуель ще й дотепер не зумів дати відповіді...

Втомлено дивився в несупокійний вогник каганця. Хвилина усвідомлення шляхетного вчинку — це велика хвилина! Її тепла не згасити ані тюрмою, ані незгодами. Знав це дон Міґуель, знав це його сміливий гідальґо дон Кіхот де Ляманча.

З обличчя дон Міґуеля зникла втома і байдужість. В очах його блиснула думка; він взяв перо, вмочив його в чорну мазюку й нахилився над жовтим папером. На хвилину зникли сірі стіни і тюремні ґрати. Хвилину віддихав вільним повітрям і писав про шляхетність і вдячність.

- о -

Важкий сопух віддихів придушував вогні каганців. Директор дон Адальберто Іваньєс проштовхував собі ліктями дорогу й живо вимахував руками:

— Наволоч, голота! Розбійники! Злодії! Геть з цієї кімнати! Зараз вийти звідсіля! Тут місце для сеньйора

В. Качан

ПРИЗАБУТИЙ МАЛЯР

(Теодор Яхимович)

Чесними й нечесними засобами чужинці присвоїли собі чимало визначних українських діячів із різних ділянок творчости. Москва царів, чи в наші часи червоних „вождів", має на своєму неславному конті найбільше крадежей, чи то у відношенні до української науки, чи музик, письменників, композиторів і мистців. Така вже мачушина доля майже кожного бездержавного народу, а в тому випадку й українського. Проте існують і такі характерні одиниці, що хоча й творили на чужині, то не втратили своєї національної - української особовости і свої мистецькі дарування у великій мірі присвячували своєму бездержавному народові. Їхні творчі надбання це немов оті „достовірні свідки" українського „я" по різних чужих країнах.

Теодор Яхимович

Одним із таких „винятків" являється Теодор Яхимович. У біографічному австрійському лексиконі Карла фон Вурцбаха під рубрикою „Визначні особи", які жили у Відні в роках 1750-1850, записане теж ім'я Теодора Яхимовича. Прізвище нашого земляка поміщене в розділі про визначних малярів. Хто ж такий Теодор Яхимович і звідкіля він родом? Народився Теодор Яхимович в році 1800 у Белзці в Західній Україні, за тодішньою овстрійською назвою Східній Галичині. Батько Теодора був греко-католицьким священиком. Гімназійну науку закінчив у Львові, а дальше життя Теодора Яхимовича, це неначе вирізок із пригодницької повісти. Як сирота без матері, а пізніше й батько помер, він пішки примандрував до столиці Австрії Відня, що б там студіювати медицину. Викладачем медичного відділу у Відні був тоді славний проф. д-р Иосиф Бернт, який втішався великою науковою славою і з того приводу був частим гостем на цісарському дворі.

Т. Яхимович закінчив медичні студії та одружився з донькою вище згадуваного Бернта. Однак звання лікаря не вдоволяло мистецької душі Теодора Яхимовича. Він кінчає успішно Академію Мистецтв і повністю присвячується малярству. Спершу він стає сценічним малярем, який то фах був тоді у Відні а то й в цілій Австрії, на не дуже високому рівні. Одначе д-р Карль фон Вурцбах підкреслює, що саме Теодор Яхимович своїм артизмом підніс його до висот мистецтва. Упродовж 11-ох років Т. Яхимович малював для Карлового Театру у Відні, а опісля для міського театру ім. Иосифа під директурою Покорного, а пізніше в 1851 р. для цісарської опери. Виконані в тому часі Яхимовичем декорації для п'єси „Вільгельм Тель", втішалися великим признанням високопоставлених урядових кіл. Не меншим признанням втішався Яхимович за декорації для постановки „Чарівний серпанок і інші сценічні праці, як напр. „Райн й околиці Дунаю". Зокрема віденці захоплювалися тоді декораціями нашого земляка в постановці „Швайцарія".

Співпрацював Яхимович у тому часі також у перебудові цісарської опери. Його ім'я записане в історії мистецтва теж як портретиста й автора чудавих краєвидів, релігійних образів й таких картин, як „Геройські діла Давида" тощо. Ще й досі видніє у Ґумпердорфер Церкві у Відні запрестольний образ „Ісус у Марії та Марти" та один образ у Церкві Піярів. Теодор Яхимович розмалював теж ікони (75) дерев'яного Іконостасу в Ливані на Близькому Сході, який досі ще зберігається там у грецькій церкві! У Бельведерській Ґалерії у Відні є чудовий образ, на якому Яхимович представив середину Церкви Піярів.

Варто відзначити той факт, що Теодор Яхимович, живучи та працюючи у Відні, мав тісні зв'язки з мистецтвом на рідних землях. У катедрі св. Івана Хрестителя у Перемишлі була до польської „людової" окупації ікона „Хрещення Ісуса" пензля Т. Яхимовича. Не відомо, чи ця чудова ікона є ще в Українській Катедрі в Перемишлі, а була це дорогоцінна пам'ятка українського малярства. Цей образ свідчить теж про високий мистецький рівень та оригінальність творчости Яхимовича у Відні, в столиці австрійських цісарів.

Якщо ще зважити, що Т. Яхимович обдарував катедру Св. Івана Хрестителя у Перемишлі, яка була побудована в 1500 р. і була століттями заборолом українства на нашому західньому пограниччі, то мистецький зв'язок відірваного від рідного ґрунту Теодора Яхимовича з Перемишлем багатомовний.

Теодор Яхимович не пішов за москвофільською течією, яка була „модна" в той час у Східній Галичині. Не підкорився теж польщині, що була панівною на наших західніх землях за цісарських часів, а пішки прибув до Відня, де дотримувався нашої прадідівської віри та своєї національности. На схилі своїх літ працював мистцем у цісарсько - королівській ґалерії під управою дир. П. Крафта й розмалював Університетську Церкву, оздоблюючи її виїмкової мистецької вартости картиною „Прогнання з раю". Мистецька спадщина Яхимовича багата, а його картини є в домах різних родин у різних країнах Европи та в ЗДА. Жив для мистецтва та родини. Помер на 90-му році життя. Був мовчазною людиною і всі його поважали. Був завзятим противником алькоголю, лікарем не схотів бути, хоча закінчив медичні студії, але пішов за голосом мистецької душі та був малярем.

Великий знаток українського мистецтва покійний Микола Голубець згадує у своїх писаннях того небуденного мистця — Теодора Яхимовича. У Віденській „Нос Ілюстрірте Вохеншав" за травень 1964 р. появилася окрема стаття про нашого мистця Т. Яхимовича. Було б дуже побажаним, що б наші мистецькі кола в ЗДА, чи в Канаді теж ближче поцікавилися його мистецькою спадщиною. Гадаємо, що у Відні наші організації можуть багато в цьому допомогти. Оці рядки треба завдячувати пані Людмилі з Рожанківських Сениці, яка проживає в Австралії під цю пору й живо цікавиться ще всіма проявами нашого національного життя поза межами рідної України.

ЛЮДВІҐ ТОМА – ПОЕТ БАВАРІЇ

Дня 21 січня 1967 року Баварія і вся Німеччина згадували століття письменника Людвіґа Томи. Народжений у Баварії 21 січня 1867 р., коли Баварія була незалежним королівством, Тома залишився патріотом своєї країни. Він, бувши адвокатом у сільській місцевості, пізнав психологію і вдачу баварського хлібороба — з її позитивними та від'ємними рисами. У своїй адвокатській практиці Тома бачив теж недостачі політичного устрою як Баварії так і всієї Німеччини, що була „державою начальства' (Обріґкайтсстаат). Молодий адвокат умів при столі з гумором оповідати своїм присяглим різні пригоди з громадського життя, і друзі намовили його покласти ці розповіді на папір. Успіх надрукованих сільських оповідань під латинською назвою „Аґріколя" (хлібороб), був такий великий, що молодого письменника зараз запрошено до праці в сатиричному часописі в Мюнхені — „Із Сімпліціссімус". Томи — сільського адвоката — виріс письменник, що своїм пером нещадно розкривав забобони, тупість, безсердечність, еґоїзм та інші „якості" бюрократичного апарату і суспільного ладу в Німеччині.

„Сімпліціссімус" міг вільно виходити в Мюнхені, бо Баварія мала порівняно ліберальну конституцію. Тому сатири цього часопису, що їх писав Тома, і поважні статті Томи на політичні теми в тижневику „Мерц" (Березень) мали відгук у цілій Німеччині. Тома брав під обстріл свого гумору і короновані особи, зокрема балакучого кайзера Вільгельма II, що своїми войовничими промовами („залізний німецький кулак" і подібне) ставив і своїх міністрів у невигідне положення. Свої літературні твори і політичні статті Тома оздоблював гумором (така була його вдача). Але це не був сміх на те, щоб викликати веселий настрій у читачів. Це був той сміх „крізь невідомі й невидимі світові сльози", як писав про свою творчість наш земляк Гоголь. Такий сміх примушує осміяних і тих, що сміються, думати.

Тома в політилці пруського короля та імператора Німеччини Вільгельма II бачив страшну небезпеку для народів Европи і самої Німеччини. Відсиджуючи 6-тижневу кару в'язниці за „образу величества", Тома написав свою працю — „Промови кайзера Вільгельма", що їх і тепер варто читати, як документ здорового розсудку і політичної далекозорости. Коли б ця критика могла була вплинути на верховодів тодішньої німецької політики, то історія світу пішла б іншим шляхом.

Тома в політиці прусьолітнім. Передчасна смерть урятувала його від режиму „брунатної чуми", що почала ширитися саме з Мюнхену, під проводом фанатичного балакуна — Гітлера. Коли б Тома жив довше, то, безперечно, як чоловік незалежний і відважний, мусів би був виступити до бою проти політичної тупости, жорстокости, нелюдяности німецьких нацистів. Таких вільнолюбців партія Гітлера „ліквідувала" ще й перед захопленням влади в 1933 році. Так писати, як це робив Тома, під режимом Гітлера не було можливо.

Своїм літературним стилем і темами з сільського життя Тома споріднений з нашими письменниками — Василем Стефаником і Лесем Мартовичем. Спільне у них — знання сільського побуту, відсутність будь - якої ідеалізації мешканців села. Тверда праця селянина на ріллі виробляє в ньому реалістичний, не раз грубо матеріялістичний погляд на життя й суспільні відносини, особливо в країнах, де розділ на „панів" і „простих" був нормальним явищем. Однак симпатії Томи і наших письменників не лежать по стороні „владущих", а на боці трудящих і пригноблених. Ці письменники-народолюбці болють душею над тим, що хлібороб, прикований до своєї нивки, не міг розігнути спини, щоб глянути вільним оком на блакитне небо, на сонце і на світ Божий. Вони хотіли селянам помогти стати вільними, освіченими, незалежними.

Геніяльні малюнки з сільського життя у творах Стефаника можна назвати малими трагедіями. Такі епізоди знаходимо теж у Томи. Наприклад, коли новонароджена дитина умирає нехрищена і її не дозволяють поховати на християнському кладовищі, бо, бачите, не можна такого „нехриста" класти поряд із щасливими християнами... й подібні неподобства суспільного життя подавав Тома своїм читачам, і його гумористичні замітки впливали на громадську думку, будили в людях людську совість. Міг він про себе сказати: „Гірким моїм сміхом посміюся".

П. А.

Алла Коссовська

ВІТЕР З УКРАЇНИ

Ми з приятелькою вийшли на ґанок школи. Тут щойно закінчився „Вечір пісні, музики, танку і слова", влаштований Осередком Спілки Української Молоді ім. ген.-хор. Тараса Чупринки в Ню Йорку.

Веселий натовп глядачів повільно розпливався вулицями „давнтавну", жваво обмінюючись враженнями, сміючися, жартуючи.

Ми пересікли вулицю і опинилися в тихому Томпкінс Парку. І тут моя приятелька несподівано задеклямувала: „Нічого я так не люблю, як вітру з України!" Знаєш, — продовжувала вона вже своєю власною прозою, попереджуючи моє здивоване питання, — цей вірш не виходив в мене з голови поки я дивилася і слухала сьогоднішні виступи нашої молоді.

— Ти хочеш сказати, що сьогоднішній молодечий вечір справив на тебе враження весняного вітру? — усміхнулася я.

— Атож, і весняного, і рідного. Так і відчула я його подих на своєму чолі, то лагідний і солодкий, напоєний ароматом наших полів, то бурхливий, весняний, збиточний, який гасає над Дніпром під час його розливу і пахне водою і спілими кавунами.

— Це мабуть стосується танків. Справді, у виконанні групи Олега Ґензи вони своєю експресією нагадують нестримний вихор, особливо в таких танках, як „Гопак" — потвердила я.

— Ні, я не кажу лише про групу Ґензи, ця група стоїть вже на межі професійної, але і виконання „Коломийки" і „Гопака" молодшою групою викликало те саме почуття молодого, свіжого, здорового вітру з України! Як добре, що такі здібні дівчатка, як Галя Лев і Зоня Назаркевич, навчившись самі, передають своє уміння молодшим!

— О, — так, це чудово! — погодилася я — але чи не здається тобі, що в такому танку, як „Веснівка" часом повіває іншим, чужим вітром?

— Я знаю, про що ти говориш! — усміхнулася моя приятелька. — Мені самій здалося, що такий момент у „Веснівці", як поклін з рухом руки зверху вниз, аж до землі, нагадує більше „ой, ти, ґой єсі доброго молодца" ніж наших хлопців і дівчат. Проте, це вже деталі, а я не фахівець, щоб розбиратися в деталях. А назагал і молодші, і старші танцюристи бережуть традиції нашого чудового народного танку і за це їм і їхнім керівникам належиться цілковите признання. А вже темпераменту їм не бракує! Ось і погодься після цього, що українці по натурі флегматики! — засміялася приятелька.

— Ну, добре, але вечір складався не в одних групових танків, були ж і сольові виступи. Як тобі вподобалася Галя Лев у французькому танку „Під небом Парижу" і чи не маєш ти застережень проти того, щоб в українську програму уводити чужинецькі виступи? — запитала я.

— Чому ж ні? „І чужому научайтесь..." Хіба наші музики не вивчають чужинецьких композиторів? Хіба співаки не співають чужинецьких пісень? Усьому свій час і місце. На такому вечорі, як сьогодні, це не пошкодило, а прикрасило програму, тим паче, що Галочка у цьому танку була чарівна. Я навіть ладна помиритися з „Комічною полькою", хоча дехто з наших мистців був шокований її вульґарними рухами і тим, що її приписують нації, з якою ми не дуже миримось. Гірше, коли на Академії, присвяченій пам'яті Чупринки, співається совєтський „Рушничок".

— Маєш цілковиту рацію! — погодилася я. — Ну, а як тобі бандуристки Павла Данилова вподобалися?

— Дуже вподобалися! — гаряче відповіла приятелька — особливо в пісні „Сонце заходить". Оце і був той легенький вітрець, що повіяв на мене і приніс пахощі квітучої гречки, скошеної трави, співючого жита...

На останніх словах голос моєї приятельки підозріло затремтів: мабуть, крім радости, приніс їй вітер з України і долю смутку за рідним краєм.

— Трохи слабше прозвучав дівочий хор, мабуть тому, що ним керував у концерті, замість постійного диригента Ігоря Соневицького, інж. Роман Степаняк, — сказала я, — а співаки привикають до свого керівника.

— Дурниці! — безапеляційно заявила моя приятелька, — просто хтось в альтовій партії сильно детонує і, як це часто буває в аматорських хорах, тягне вниз за собою всю партію. У професійних хорах цього не буває

— Не знаю, як тобі, а мені дуже вподобався дует на фортепіяні брата і сестри Твердовських! — докинула я. — Вони такі ще молоденькі, а заграли його так упевнено, чітко і гарно.

— Це „Журавель" Аренського? Так, діти заграли дуже добре, але, на жаль, у нас для одної, двох точок на фортепіяні не хочуть підіймати інструмент на сцену, а внизу бідних виконавців бачать тільки перші ряди. Мені завжди їх шкода. А особливо шкода акомпаніяторів. Часто від них залежить п'ятдесят відсотків успіху цілого вечора, а їх майже ніхто не помічає, не цінить. Ну хто, скажи помітив і оцінив прекрасну молоденьку акомпаніяторку Марію Гаврилюк? Її навіть у програмі не згадано! Ні її, ні іншого піяніста, що також грав для сольових точок. Отака правда на світі! Марія хоч у дуеті виступила з Олею Бандиґою і на її чудову голівку люди помилувалися і голос почули, а той, другий, так і лишився невідомим.

— А пропо, як тобі подобається голос Олі Бандиґи? — зацікавилася я, знаючи, що на співі моя приятелька розуміється більше, як на інших справах.

— Верхи у неї дуже добрі, дзвінкі, хоча ще не цілком вироблені, а низи значно слабші і „Гуцулка Ксеня" їй не по голосу. „В чарах кохання" вийшло в неї значно краще і ця стара пісня набула в її виконанні свіжости, мабуть позичивши її у співачки — усміхнулася моя приятелька.

— Чи ти часом не знаєш, хто вчив рецитувати групу сумівок? — поцікавилася я, — вірш Самійленка в їхньому виконанні прозвучав досить переконливо.

— Не знаю, в програмці не згадано. Мабуть хтось тямущий підготував їх, відчувалася праця над словом — відповіла вона.

Тут, на розі першої евеню наші шляхи розходились, але я, прощаючись, затримала її руку.

— Ну, а оркестра Гірняка це вже не вітер, а ціла буря, або торнейдо, чи не так?

— Добре, добре! Молодо, енерґійно, весело. Вона дуже, дуже прикрасила виступи. Ну, бувай! — і моя приятелька рішуче зробила кілька кроків праворуч, потім знову повернулась до мене, і на пустельній, вже сонній вулиці прозвучало:

„Нічого я так не люблю, як вітру-вітровіння, його шляхи, його горіння і землю, землю свою!"

Ів. КМЕТА-ІЧНЯНСЬКИЙ

Тюльпане, вродливий тюльпане!
На святі, мов князь в багряниці:
розумний і славний, не п'яний.
І в лілій — щасливії лиця...

Тюльпане, бажаний мій госте,
на дні — мов хвилини короткі...
Я ніжні в саду твої кості
ховаю весною щороку.

Нащо ти, веселий тюльпане,
для кого цвітеш-одцвітаєш?
Та й знову в труні воскресаєш...
Щоб дух наш над смертю був паном?

губернатора. Тут тільки місце для сеньйора губернатора!

Зараз за ним два здоровенні в'язничні сторожі несли велике шкуратяне крісло.

В'язні дивилися на них з-під лоба й неохоче відступали.

Один тільки не відступив і люто скрипнув зубами.

— Гей, ти — скрикнув на нього дон Адальберто — хочеш, щоб я тебе провчив? Беріть його! — гукнув до в'язничних сторожів, але ті були зайняті шкуратяним кріслом.

— Моє місце тут! — звучала зухвала відповідь. Дон Адальберто Іваньєс розмахнувся, але, вгледівши жилясті м'язи, що виглядали з-під смердячих ганчірок в'язня, затримав свій рух.

Цей високий чорнявий красень дивився на нього з такою погордою і з такою ненавистю, що дон Адальберто зніяковіло стріпнув собі порох з рукава. Цей високий чорнявий красень зухвало пригортав до себе молоду циганку, що дивилася на нього, як у святий образ.

— І моя жінка зостанеться тут, — докинув і дзенькнув ланцюгами.

Сона щасливо усміхнулася й притулила свою смуглу голову до його рам'я.

Це дорешти роздратувало дон Іваньєса, роздратувало його тим більше, що груди цієї молодої циганки безсоромно світилися, мов два ліхтарі.

— Розбійнику! — затупав ногами.

— Я не розбійник. Я дон Педро Марсія де Андалюцца! Що вам на мені не подобається, доне Іваньєс?

— Стривайте, доне Іваньєс, — вмішався дон Міґуель, — сьогодні остання ніч дона Педра де Андалюцца! Сьогодні він у мене більший гість, як сам сеньйор губернатор!

Із здоровенних горлянок в'язнів озвався рев одобрення.

Дон Іваньєс обурено вийшов і зник в темному коридорі, а дон Педро Марсія де Андалюцца зложив поклін, за який не посоромився б сам Філіпп II-ий.

— Ґрасіяс, сеньйоре. Мучас ґраціяс.

Потім вигідно розсівся на підлозі, розтягнувши на всю довжину свої босі лапи, посадив на коліна свою жінку, блискав по-п'яному очима і почував себе, мабуть, зовсім добре.

— Алеж, доне Педро, коли ви оженились? — спитав ввічливо дон Міґуель.

— Сьогодні вночі женюся!

— А що буде завтра?

— Завтра мій кінець... — Педро показав два ряди своїх білих зубів. — То коли має дон Педро Марсія де Андалюцца женитися? Тільки сьогодні. Тільки сьогодні! Він хоче померти жонатим чоловіком. Чуєте? Щоб бодай хтось заплакав під його шибеницею!... — обернувся він до темношкурого, принадного створіння, — будеш за мною плакати?

Вона мовчки обняла його і сховала обличчя в його кудлатих грудях.

В'язні, що стояли біля дверей, заметушились. Вбіг задиханий дон Адальберто Іваньєс.

— Розступіться! Розступіться! Сеньйор губернатор іде!

Розпливався в поклонах перед малим присадкуватим чоловіком, одягненим в червоний оксамит і білий шовк, запрошував його далі, сипав компліментами. Потім довго говорив про цю надзвичайну честь, яка зустрінула севільську бастілію, про надзвичайну милостивість високого королівського достойника. Високий королівський достойник стояв між двома вдвоє вищими ґвардійцями, підсмикував чорні вуси і терпеливо вислухував мовний потік темпераментного дона Адальберто. Потім офіціяльно відклонився й обернув свій ласкавий погляд в сторону однорукого в'язня, що, мабуть, чекав цього моменту й відповів легким уклоном голови.

— Це в'язень Міґуель де Сервантес Сааведра — підхопив дон Адальберто.

В'язень Міґуель де Сервантес Сааведра ще раз поклонився, сеньйор губернатор усміхнувся й милостиво замахав маленькою, білою ручкою, сів на шкуратяне крісло й відчув, що на грубих золотих ланцюгах, що відзначували його груди знаменом губернаторської гідности, спочили жадібні погляди в'язнів. Вони поштовхувалися ліктями, а їхні очі говорили: „Ех, якби він так залишився хоч одну ніч з нами!".

Озброєним ґвардійцям, мабуть, не дуже сподобався імпозантний Педро, що розклався на підлозі біля своєї коханки, виставивши пану губернаторові на подив велич своїх брудних ніг. Вони хотіли його силою викинути, але дон Міґуель підніс руку. Гамір затих, і погляди всіх полетіли в той кут, де стояв він — однорукий, худощавий, освітлений непевним блиманням каганців.

Дон Міґуель хвилину чекав. Губернатор підвівся на кріслі, щоб бути вищим, дон Іваньєс присунувся до губернатора. Озброєні ґвардійці замовкли. Педро перестав обнімати свою коханку. В тіні дверей і теміні коридору товпилися в'язні. Їхні обличчя вже сміялися із майбутніх дотепних пригод гідальґа. Дон Міґуель читає. Поволі й виразно котяться його слова й речення. З них виростають привиди, з яких віє волею й простором.

Розвіялися понурі мури бастілії, тюремні ґрати відпливли в далечінь, під ногами залунала сонцем спечена земля, й далеко засиніли обриси Піренеїв. І ось, він, гідальґо. Поява й ім'я. Його високі ідеали викликують оплески, його шляхетні вчинки викликують сміх.

Дон Міґуель читає. Уста його не знають усміху. Обличчя в нього строге й глибокий голос. Очікування його сповнюються. Розмова гідальґа з каторжниками викликує гучну сальву оплесків. В'язні відчувають себе. Очі їх горять радістю, чола блищать від поту. Педро відкрив рота, що йому не тільки зуби, але й цілу горлянку видно.

Гідальґо визволяє каторжан... Гурра, гідальґо! Валить в порох королівських слуг. Хай живе гідальґо дон Кіхот де Ляманча! Над його головою сяє ореол святости.

Дон Міґуель читає... Густа сивина злітає йому на очі, він відкидає її головою. Королівські слуги втікають. Каторжани вільні! В'язні севільської бастілії дихають їх волею. Пута й ланцюги порозбивані. Але дон Кіхот де Ляманча вимагає від них вдячности... Цей сміливий гідальґо вимагає вдячности! В'язні переглянулися між собою. Цікаво, скільки за це старий схоче...

Він хоче, щоб каторжани пішли до Тобоза й віддали поклін його прекрасній сеньйориті Дульсінеї...

Го-го, гідальґо! — глузує публіка. Ну й гідальґо ж! Дотепний конокрад низько поклонився.

— Сеньйоре гідальґо, дайте нам образок вашої королівни, щоб ми знали, кому маємо зложити свій низький поклін. О, коли б цей образок був навіть завбільшки горіха, коли б з одного ока капала сірка, з другого...

Каторжани реготуть. Їх регіт несеться поза мури севільської бастілії й губиться в мертвих полях. Сеньйор губернатор теж сміється, плескаючи себе білою рукою по животі.

Дон Кіхот пускає вниз ратище. Дон Кіхот боронитиме честь своєї сеньйорити Дульсінеї. Він не оглядається на кількість. Він не рахує ворога. Коле коня острогами й пускається вчвал. Дотепний конокрад мав не абияке щастя, що в останню мить відскочив. Дорого заплатив би за насмішку!..

Камінь просвистів повітрям і розбив шолом гідальґові. Другий камінь збив його з Росінанте. Глухо дзенькнули залізяки на каміння, з рота поточилася кров. Санчо зустрінула подібна доля.

Червона курява. Град каменюк. Град патиків.

— Браво! Браво! — горлають задні ряди.

Дон Адальберто захоплено махає руками, лише Педро перелякано піднімає руки, начеб хотів відбивати удари.

— Браво! Браво! — летить поза мури бастілії, в мертві поля.

Дон Міґуель міцно стиснув жмут паперів і з розмаху кинув в кут. Його очі горіли, наче від гарячки. Уста дрижали. Рука показувала на двері.

— Геть!

Ніхто не розумів. Чому? Що таке сталося?

Але наказ однорукої людини був твердим наказом.

— Геть звідсіль! — пролунало ще раз.

Неохоче підвівся з підлоги Педро із своєю жінкою, й ланцюги задзвонили на його ногах. Понуро глянув в обличчя дона Міґуеля, і в погляді його жеврів спогад. Потім обернувся, кинув погордою в сторону обуреного губернатора й приблідлого дона Адальберто.

Коло дверей ворушилися й почали виходити. Поволі, наче придавлені несподіваним тягарем. Чого дон Міґуель сердиться?

За ними тягнувся важкий сопух спочених тіл і брязкіт кайданів.

Дон Міґуель стояв блідий, з палаючими очима.

До нього прискочив сеньйор губернатор.

—Ти, псе! Кому ти сказав „геть"? Мені? Ти знаєш хто я? Дон Іваньєс! — верещав, і кров йому вдарила до обличчя. Цьому чоловікові негайно заборонити писати! Чуєте? Негайно заборонити писати! Я постараюся йому продовжити кару! Він ще посидить! Він ображує своєю писаниною королівських слуг! Він вповні одобрює вчинок цього божевільного! Такий скандал!

* * *

Злі духи вилетіли з кімнати.

Тільки вітер гуляв її простором, перегортав жовті папери, кидав їх на підлогу і тряс огником каганця, начеб хотів його задушити.

Дон Міґуель замкнув двері. Ще очі горіли, ще груди піднімалися від глибокого віддиху, ще досада стискала п'ястук.

З розгону сів на лаву, оперся ліктем на стіл і поглянув на гущу жовтих паперів. Він знав: ніхто не жалітиме гідальґа, й ніхто не повірить в його ідеали. Що з того, що він лицар з крови й кости! Що з того, що для нього незнане почування жаху, вагання, втечі! Що з того, що в нього тільки рішення й чин? Йому назустріч лунає сміх черні, пана губернатора і дона Адальберто. Перед тим сміхом падають в порох його подвиги під Лепанто, муки альжірського пекла й остання, безумна шляхетність севільського екзекутора.

Але все ж таки, найбільший злочинець, цей самий Педро, що має завтра махати босими ногами під подув вітру, завагався перед сміхом і кинув поглядом в обличчя тих, що сміялися. Він один відчув біль кривди. Передчуття смерти все ж таки розніжило його!

Дон Міґуель встав, приглянувся до дзеркала і вдруге сьогодні усміхнувся. Це саме втомлене обличчя, цей самий закривлений ніс, сиве кудлате волосся, широко розплющені, запалі очі й ті самі наїжені вуса. Ні, ніякі губернатори не налякають його довголітньою в'язницею. ніяка заборона не втримає його руки перед цим портретом.

Позбирав з підлоги досадою зім'яті картки з описом останньої гідальґової пригоди, порахував сторінки й знову склав її у зшиток. А коли поглянув до вікна, він знову побачив себе. Побачив себе на високому, сухореброму коні. Поруч вірного джури Санчо він їхав у прозору ніч шукати нових подвигів, і вістря його ратища торкалося зір.

Ірина Шуварська-Шумилович

ПОВТОРЕННЯ БАЛЕТУ „ПОПЕЛЮШКА"

9-го квітня ц.р. відбулося у Ню Йорку повторення „Попелюшки", — балету на 3 дії, ставленого Ромою Приймою - Богачевською, з музикою Ігоря Соневицького.

Прем'єра (26-го лютого ц.р.), була подією, на яку ми зацікавлено чекали. І засвітилася вона перед нами кольоровим огнищем правдивого мистецького осягнення.

Попелюшка променіла красою своєї душі; зворушувала переконливим переживанням гіркої долі у домі мачухи і врешті викликала щиру радість у серцях глядачів, коли королевич повів її, як наречену до своїх батьків.

Ролю „Попелюшки" виконувала 14-літня Квітка Цісик, і з певністю незабутнім залишиться вираз її обличчя, коли королевич прямує покинути її хату, спостерігши безуспішне мірення черевичка двох недобрих сестер. Попелюшка — Квітка — встала напроти королевича перед дверима, заслонивши їх таким досконалим рухом, що бажалося, щоб час спинився і вид цей залишився вічним: бажання потішити того, кого любить, і прагнення вирватися з оточення, де нема ні справедливости, ні любови, а водночас страх, що може королевич не пізнає її у бідному одягу, та що її не допустять до мірення черевичка, але і надія на перемогу правди, і рішення не опустити свого щастя, — все це чудово змальовалося на одухотвореному личку молоденької балерини, яка своєю доброю технікою, чутливим веденням рук та природньою грою обличчя, чарувала публіку від початку до кінця представлення. Богом щедро наділена талантами, чудова у своїй скромності дівчина

Королевич без надроблення великодушний, шляхетний з елегантними рухами рук; в цієї танцюристки все естетична лінія, одначе без ніякої штивности. Від неї променіє доброзичливість і гідність, а на чолі немов печать обдарованости Богом. Це Ліля Коваленко. Виконуючи ролю королевича, вона не розчарувала мабуть і найбільш вибагливі сподівання. На дальше можна лише побажати, а це йде і про всіх, щоб не переставали пильно працювати, бо ж без того і геній не вчинив би нічого.

Мачуха — Христина Сливоцька, зовсім свідомо оживляє свою ролю. Інтеліґентним розумом і природнім талантом надає їй бажаного характеру, і може робити це з певністю, що її добрий смак не дасть перейти за межі дозволеного у мистецтві. Всеціло віддана ролі, виводить згідну з уявленням постать мачухи. Перша недобра сестра, — Ганнуся Роговська — граціозна дівчина, яка зуміла чар своєї досвітньої свіжости використати на створення характеру, який не вміє, або не хоче на добре примінювати свої добрі прикмети: у ролі однієї з недобрих сестер, немов щебетливої прилипочки — пестійки, Ганнуся вийшла з грайливою легкістю. Друга недобра сестра — Оксана Гаврилюк, — це танцюристка, яка може і сама дивується, а може і не застановляється над тим, що їй так легко „перетворюватися" у загадану особу. Та глядач відчуває, що приходить воно, немов з глибокої криниці, куди опустиш порожнє відро — і вже є вода! Але і тут без пильної праці не піде. Ролю лінивої, грубошкурої, наскрізь самолюбної сестри відограла Оксана із захватом. Перша фея — Ніна Баб'як, показала певну техніку і плавне ведення рук, що в балеті значить багато. Вона танцювала також як еспанська принцеса на королівському балю, і публіка радісно оплескувала цей танок. Партнером її, у ролі еспанського принца, виступила Христина Роговська: Вся її постать на сцені, і кожний рух зраджували задоволення з того, що вона здібна так вільно й елеґантно рухатися, вираз того і на обличчі її відбивається і передається публіці, це іде і про ролю другої феї, виконану нею на пальцях, як і перша фея Ніна Баб'як і третя фея — Ліля Коваленко. Король — Віра Семущак і королева — Уляна Ільницька, добре виконали свої ролі, з почуттям гідности і свідомости свого високого посту. Так само і всі інші прегарно і кожна балеринка якнайкраще старалася виконати доручену їй партію: Голуби, що немов ось-ось підіймуться літати, і відчувалося, що опустилися на землю з висот, де більше добра і любови: Оксана Бачик, Марта Зєлик, Єлисавета Павлюк, Оксана Пелех, Ірина Рудницька, Христина Сосенко. Сурмачі повні енергійного розмаху у майже повійськовому виміряних рухах: Мар'яна Берест, Віра Наконечна, Оля Шевчук, Ліда Шекеринець, Христина Дармограй, Ліда Домбровська, Рома Чижик. Грайливі, препотішні мишки, наймолодші з ансамблю, відповідально трималися невидимих стежок хореографії: Рома Бачик, Ксеня Берест, Оля Бордун, Ірина Гевза, Леся Гной, Софія Зєлик, Оксана Куровицька, Марта Лопатинська, Мотря Луцик, Мирослава Мандзій, Таїса Нагірна, Тіта Павлюк, Соня Панчишин, Адріяна Роговська, Марійка Руденська, Христя Саляк, Ліда Семущак, Рома Сосенко, Марія Стебельська, Оксана Ярема. Зіроньки-моргулі мерехтіли, прикрашували світ для скривдженої, працею втомленої Попелюшки, а також і для глядачів, що не виходили з дива: ці правдиві балеринки, це ті дівчата, що вони їх зустрічають на дорогах нашого буденного життя; і коли це вони навчилися так ґраціозно рухатися?! а ще й на пальцях! — Зіроньки: Люба Андрусишин, Оксана Бачик, Леся Гайдич, Леся Дума, Марта Зєлик, Єлисавета Павлюк, Зоряна Писарівська, Олександра Супгків. Розкішні коники: Христина Дармограй, Рома Чижик, Віра Шумилович і Олена Шумилович — везуть на баль Попелюшку у фантастичному екіпажі, самі білі із срібними гривами і хвостами і кожний крок — добра школа, вони немов і глядача переносять у світ казки. Пажі по молодечому достойно виконують своє завдання: Королівський паж — Ліда Домбровська, діловито передає мачусі запрошення на баль, Мар'яна Берест і Олена Шумилович із сурмами в руках — обидві повага у святочному піднесенні; у Віри Шумилович неодмінна лінія в веденні рук, у кроках, вона очевидно перейнята ролею придворного лакея. Шляхетно стримані у русі князі: Зоряна Писарівська, Христина Роговська, Наталка Чума, Ярослава Щерб, і княжні: Леся Гайдич, Анна Карпук, Христя Круп, Дарія Франкен, — елегантно посуваються кроками полонезу. А який чудовий своєю композицією танок, під музику базовану на гагілці „Ягіл ягілочку", вивели княжні, елегійним духом надхнені. Тепер на сцену висипали веселі гнучкі блазні, показуючи різні „штуки": Рома Бачик, Ксеня Берест, Анна Данилюк, Мирослава Мандзій, Тіта Павлюк, Оксана Піскор, Марійка Руденська, Ліда Семущак і Рома Сосенко. А весняно свіжі дебютантки: Люба Андрусишин, Оксана Бачик, Леся Дума, Марта Жовта, Петруся Зимна, Оксана Пелех, Ірина Рудницька, Олександра Сушків. Шляхтянки: граціозна Марта Зєлик, гнучка і до всього бистра Єлисавета Павлюк та акуратна Христина Сосенко. На кінець виступає весь ансамбль у великому фіналі, і як костюми, їх крій (за боярською ношею) і кольори, так і музика і хореографія, багатство символізуючі реквізити (виконання Оленки Богачевської) на тлі чарівних декорацій (Тараса Гірняка) і очевидно саме виконання танцю, все вражає красою, багатством фантазії, жвавою радістю і артистичним завзяттям.

І це не припадок, що все так чудово зложилося, — це вислід невтомної праці, талантами обдарованих людей, що мають добру волю здійснювати, і помагати іншим здійснити, великі і гарні ідеї.

Будучи ініціятором і керівником цього діла, Рома Прийма трималася до останньої хвилини на найвищому щаблі свого гарячого бажання дати нам щось дійсно правдивої великої вартости. І це їй вповні вдалося.

Тепер бачив Нью Йорк „Попелюшку" вдруге, і шкода, що тільки Нью Йорк шкода, що не всі. А також і для чужинців могло б це переживання значити: надзвичайно присмна, вартісна зустріч з українською еміграцією.

Цей другий виступ можна назвати ще більш успішним. Молоденькі виконавці виявилися духом ще більше піднесеними, і виростаючи понад хвилювання виконували свої ролі із свобідною насолодою і захватом артистичного духу.

Виступали перед численною, ще більше захопленою публікою, між якою була і групка польських монахинь. І мабуть кожному приходила думка, що на цьому виступі не повинно закінчитися.

А. Манойло

„НА ДВОХ ТРИБУНАХ"

Протягом повоєнних років українська еміграційна література збагатилася рядом визначних імен прозаїків, поетів, гумористів і працівників дитячої літератури.

Недавно вийшла в світ книжка А. Гака (Мартина Задеки) „На двох трибунах". Видавництво „Україна", Новий Ульм, Зах. Німеччина. Ця чимала своїм розміром книжка — значний вклад в українську літературу. За літературними видами (жанрами) книжка складається з трьох розділів: оповідання, спогади, фейлетони.

Серед когорти українських письменників на еміграції замітно виділяється ім'я А. Гака (М. Задеки). Він збагачує українську еміграційну літературу мініятюрами - фейлетонами та прекрасними оповіданнями, вбільшості забарвленими здоровим, веселим гумором. В своїх творах А. Гак майстерно використовує усну народну творчість. Дотепи, прислів'я, приказки, щедро розсипані в його оповіданнях, блищать в них дорогоцінними перлами. З-під його пера виходять майстерно зображені портрети дієвих осіб. Для глибшого розкриття характерів персонажів, автор індивідуалізує їх мову, тобто надає їхній мові певних характерних рис, властивих для кожного з них.

Читаючи оповідання А. Гака (М. Задеки), перед нами постають не надумані чи вигадані ляльки - карикатури, а живі образи людей підсовєтської дійсности. Кілька характерних, чисто персональних прикмет — і перед нами чекіст часів 1917 - 19-тих років: „опецькуватий, як причальна тумба, матрос. Груди розхрістані, безкозирка сповзла трохи чи не на ніс, з бічної кишені визирає руків'я нагана". („І сміх і сльози"). Одначе в портретній характеристиці дійових осіб письменник ніколи не вдається до навмисного шаржування. Талановито створює автор і жанрові картини. Ось багата на деталі сценка зустрічі Майком Пилипсоном своєї дядини Гелен в оповіданні „Майк Пилипсон".

„Ви обоє, наказував він Гопті та дружині, — ступайте трохи позад мене, а я, як прямий спадкоємець дядини Гелен, йтиму на чолі нашої делеґації. Потім, коли я ввічливо вітатиму дядину, ви, так само ввічливо, вклоняйтеся до неї" . . .

Коли це тріо підійшло до місіс Пилипсон, Майк широко розвів руки, ніби наміряввся обняти дядину Гелен і почав свою привітальну промову: „Дорога наша дядино" . . .

— А . . . а . . . „дорога наша дядино"!, — люто визвірилася стара на свого небожа . . . „Хто дав вам право плескати про мене отаке язиком? „Стара", „хвора", „на ладан дише" . . . Та ще саме в той день як я виходжу заміж" . . . Після того, як чоловік дядини Гелен приділив Пилипсонові роботу — чистити свининці, він приголомшений і прибитий убивчою несподіванкою, висказав свої жалі пану Гонті. „Чи ви бачили отаке, пане Гонто? . . Я, Майкел Пилипсон, поспішав до Америки, щоб закрити очі дядині Гелен . . . А вона стара люшня, замість лагодитися ні той світ, вийшла заміж".

Письменник намалював яскраву, гумористично забарвлену, сценку. Комізм сценки стане зрозумілішим, коли пригадати турботи Пилипсона в дорозі до Америки про здоров'я дядини та благання у Бога продовження їй віку до його Пилипсонового приїзду.

Перший розділ книжки містить п'ятнадцять оповідань. В них письменник відобразив недавнє минуле. Читаються оповідання з великим інтересом і мистецькою насолодою. В них немає непотрібних епізодів, які обтяжують твір і без яких можна обійтися, натомість потрібні епізоди автор старанно „обточує", та „обшліфовує" від усього зайвого й непотрібного.

Основним джерелом творчости А. Гака (М. Задеки) — підсовєтська дійсність, життя української еміграції в періоді „діпідержав" та поселення в Америці. В оповіданні „В облозі страху" А. Гак віддзеркалює життя письменників у житловому кооперативі „С" і їх повсякденний страх перед всевладним НКВД. Пізньої ночі подружжя Собченків відвідує рідний брат Ольги — дружини Собченка, Кость з двома своїми товаришами — вояками полку НКВД. Десь уже перед досвітком гості розпрощалися з господарями. Собченко провів їх на вулицю, посидів трохи за ворітьми на лавці й вернувся до свого мешкання та заснув міцно в своєму кабінеті. А ранком в будинку письменників „стоокий страх гасав з поверху на поверх, полохаючи серця вже й так поперестрашуваних мешканців". Кожний кинувся перевіряти свої листування, адреси, альбоми і ін. „чи нема там, не дай Боже, такого, що нагадувало б про „націоналіста" Олексу Собченка, якого цієї ночі забрало НКВД".

Того ж дня кербуд Дикура з'явився в помешканні Собченка. Його зустріла Ольга. „Щоб завтра вранці й духу вашого не було в цьому мешканні! Тут мешкатиме товариш Гаврилюк" безапеляційно наказав Дикура Ользі. В цю хвилину вийшов із кабінету заспаний Олекса Собченко . . . Після з'ясування справи на одинці з Дикуром, Олекса на запитання Ольги: „Що сталося, Олексо?", відповів: „Сталося, Олю, — тут він притишив голос, сталася страшна комедія". Не весела, а страшна комедія, що могла коштувати життям цілої родини.

Жахливі картини збомбардованого Старого Дрездена відтворені письменником в оповіданні „З е м л я к и". „Я живий свідок того, скажу, нелюдського погромища" — пише автор. „Мені вже ніщо не завдає жаху: ні вогняні язики, які скажено вилизують внутрощі будинків, ні руйновища багатоповерхових будинків, ні тисячі обгорілих людських трупів, що непорушно лежать на вулицях, майданах та в скверах. Люди, яким пощастило уникнути смерти, повтікали, і тільки, здається, один-одним я, мов неприкаяний, блукаю ще й далі серед густих джунґлів вогню, диму й руйновищ". Але в мертвому місті автор здибується з своїми земляками, хлопцями-остовцями і в дальшому цікаво розповідає про життя в підвалі розбомбленого жіночого монастиря цієї групки української молоді, злою долею закинутої в фашистську Німеччину на правах невольників - рабів.

З доброю дозою гумору написане оповідання „Сандра". Та всіх оповідань тут не перекажеш. Всі вони читаються з непослабленою цікавістю й мають стільки краси й інтересу, що краще нехай кожний їх сам прочитає.

В спогадах автор подав відомості з життя й діяльности великого українського гумориста Остапа Вишні, в більшості незнані читацькому загалові. В „Другій трибуні" (третій розділ книжки) поміщено фейлетони — коротенькі гуморески, написані на різні актуальні теми.

Книжка видана гарно, чепурно, на доброму папері, в твердій оправі з гарним зовнішнім оформленням.

В. Несторович

Несподівані мельодії

(„Лев Туркевич, життя і творчість" — написали Любов Левицька і Іван Бодревич, — наклад Л. Левицької, Торонто 1965 р.)

Один із мемуаристів про Лева Туркевича, д-р А. Антонович, пише в цій книжці: „Ця славна постать українського музики заслуговує не тільки монографії, а й роману-повісти". І коли я читав перші дві частини, що займають більш половини, 180 сторінок книжки, зчаста з'являлось в мене враження, що це радше біографічний роман, ніж монографія. Авторка бо не тільки старається джерельно насвітлювати диригентську діяльність і музичну творчість цього передового діяча, але теж насичує місцями сюжетну лінію його життя лірикою, немов би це був викоханий герой її уяви. І слушно. Лев Туркевич був не тільки романтиком свого фаху і мистецьких подвигів. Авторка цієї праці не лише ознайомлена з усіми подробицями в матеріялі, але зраджує стільки любови до теми, наскільки вміщатись може в серці справжнього друга. Сягаючи до його народження, до батьків і діда, авторка крок за кроком іде з ним разом аж до його передчасної смерти. І те, що здається не раз занадто пишним висловом, є тільки щирим захопленням і признанням для талановитої праці ерудита й мистця.

Входити в зміст книги є непосильно. Майже кожна сторінка її містить важні елементи безупинного труду Л. Туркевича, як організатора музичної культури, як виконавця, диригента хорів і оперних театрів (гол. у Львові), та композитора в ділянці інструментального і вокального мистецтва, аранжеровки і переробки народних пісень Тут і там на деяких сторінках подані епізоди з його приватного життя, нерідко невеселі, а то й драматичні. Це про арешт НКВД у Відні, родинні і матеріяльні трудноші, а вже найстрашніші ті сторінки, де авторка пише про його свідоме страждання через надуту і про його смерть.

Та домінантою книжки є тріюмфи, що їх збирає Туркевич майже безупинно завдяки його хорам і його творчості в Австрії, Німеччині, Швайцарії, а потім у різних містах Канади, зокрема в Торонті, де він найдовше жив і діяв. Це все зілюстроване рясною кількістю музичних рецензій, або бодай згадками про них.

Другий автор цієї книги, Іван Б. Бодревич, заповнює черговик 71 сторінку історією чоловічої капелі „Ватра" в Европі, що її диригентом був Лев Туркевич. Осідком хору був табір Форкльостер у місті Бреґенц (Форарльберґ, Австрія). Тереном виступів „Ватри" була не лише Австрія, але й Німеччина та Швайцарія, і її слухачами були не тільки „діпісти", але масово й чужинці: австрійці, німці, швайцарці і французи, які окупували тоді Форарльберґ.

Автор, сам член цього хору, зібрав з великою докладністю весь матеріял, між ним багато критичних голосів, рецензій різних газет, українських і чужинних про виступи хору, вислови визначних чужинецьких знавців. Українська пісня, передана хором під диригентурою Лева Туркевича, чарувала їх, імпонувала їм і здобувала. І. Бодревич користується місцями записками свого колеґи-хориста, К. Багницького, що їх він робив хронологічно, „на гарячо", ведучи свій щоденник. Отож це точно і гарно написана монографія праці хору „Ватра" і музичної та диригентської діяльности Л. Туркевича для хору, що ним і для нього жив тоді композитор. Автор не входить у приватне життя диригента, а виявляє йому вірність і подив та ним слушно гордиться.

Але в дальшій частині, де до слова приходять друзі Туркевича зі своїми спогадами про нього, знову перший виступає Бодревич, своїми кількома веселими спогадами, пов'язаними з хором „Ватра" і його диригентом. Між веселими — один поважний: схоплення Туркевича большевиками в Відні й запроторення до табору „Сперш" у Бруці. Після кошмарних переживань впродовж близько місяця, він був звільнений на інтервенцію аліянтської комісії.

Далі забирають слово інші приятелі Туркевича. І так: Р. Придаткевич пише про близькі взаємини з домом Туркевичів у Львові і в їхньому дворі в Підмихайлівцях ще за гімназійних часів, зустрічі в часі студій у Відні і після 2-ої війни вже в Канаді; Л. Лепкий — про ролю Льоня в мистецькому театрику „Співомовки" у Львові й інше; Е. Чучман — про Льоня, як „шахового орла", що в турнірі у Львові переміг самого Фрідмана; д-р А. Антонович — про імпровізований супровід його співу на концерті, коли вони забули ноти у Львові; це кілька спогадів про „Ватру" д-ра В. Білинського, о. П. Мельничука і М. Єремієва; останній пише про тріюмф української пісні хору „Ватра" в Швайцарії (де він дав хорові велику технічну й організаційну допомогу в Женеві); Р. Смаль-Стоцький — про загальні заслуги Л. Туркевича як диригента в Галичині, в Австрії і в Канаді; М. Скала-Старицький — про свою проф. співпрацю з ним у львівській опері та на Словаччині, підкреслюючи його скромність і безпосередність; врешті І. Ляхович, С. Попель — згадують про Льоня, як гідного нащадка старого шляхетського священичого роду.

В книжці не все без закиду. Читаємо, хоч би в першій частині, таке: Деякі притемнювали йому життя своїм примітивним і нещирим відгуком (?) попелу, який так часто гасить вогонь визначних постатей", або „Швайцарці д-р В. і Б. висказувались про Туркевича, як про „великого (?) великана, диригента . . .", або знову цитата з „Лє Т. де Женев": „Стала (?) музикальність" і т. і.; ремісниче т-во „Зоря" у Львові назване „робітниче"; досить часто вживане „та інші" або „і т.д." на закінчення кілька названих муз. творів Туркевича. Але тих чи інших стилістичних промахів є не так багато і вони ні трохи не зменшують вартости книги, такої рідкісної монографії одного з найвизначніших наших музик. Автори, впершу чергу Л. Левицька, увіковічнила Лева Туркевича, а поданий вкінці спис творів його ставить перед очі сучасників і майбутніх поколінь майже цілу музичну його творчість.

Підписаний, якого доля на короткий час звела з Льоньом під час студій у Відні і який разом з ним і колеґами мандрував по неділях околицями Відня, мав нагоду в тому непримушеному кліматі пізнати його, його музичний талант і полюбити його, — він вдячний авторам, Любі Левицькій і Іванові Бодревичеві за їх гарну книжку, за цей кращий від мармурового пам'ятник, композиторові і диригентові Льонові Туркевичеві, що збереже його ім'я у вічні часи.

Увага! БАТЬКИ! Увага!

Вже появилася книжечка для НАЙМЕНШИХ:

ЗАБАВКИ МАРТУСІ

ЛЕСЯ ХРАПЛИВА

із прегарними, двобарвними малюнками

НІНИ МУДРИК-МРИЦ.

Ціна тільки — $ 1.00

Можна замовляти у книгарні „СВОБОДИ".

"SVOBODA" — P. O. Box 346 — Jersey City 3, N. J.

ЗБЕРІГАЙМО ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Василь Пачовський, уродженний 12-го січня 1878 р., помер 5-го квітня 1942 року у Львові за часів німецької окупації. Він залишив родині значну кількість своїх недрукованих за життя творів у манускриптах. Синові поета, Романові Пачовському, мистцеві-малиреві, вдалося зберегти ці манускрипти крізь воєнну куртовину й скитання еміграції. Поселившися в Ню Йорку, він у важких життьових умовах переписав ці манускрипти із слабо-чіткого письма поета на машині та передав один примірник переписаних досі манускриптів для Бібліотеки й Музею ім. Т. Шевченка в Лондоні. Повний список недрукованих творів, зладжений Романом Пачовським, начисляє 25 позицій. Із цього переписано 15 творів за залученим документом. З уваги на його важливість для історії української літератури, вважаю доцільним подати цей документ до прилюдного відома.

Вся українська еміграція повинна теж відкрити очі на факт, що на чужині зберігаються твори і праці із спадщини великих письменників, діячів і науковців, яким загрожує небезпека загину. Випадки такого загину неодноразово траплялися в нашій історії. Збереження й видання друком таких пам'ятників є нашим найпершим обов'язком супроти української духовости й культури.

Оголошення цього документу збігається теж із 25-літтям смерти Василя Пачовського. Українську пресу і наукові товариства, як теж наші громади, закликаю до відзначення пам'яти великого українського поета державника і мислителя-історіософа.

Проф. Володимир Шаян
Директор Бібліотеки ім.
Т. Шевченка в Лондоні

СПИСОК НЕДРУКОВАНИХ ТВОРІВ ПОЕТА ВАСИЛЯ ПАЧОВСЬКОГО В МАШИНОПИСАХ, ЗЛАДЖЕНИХ З РУКОПИСІВ У НЮ ЙОРКУ В ЗДА І ВИСЛАНИХ НА ПЕРЕХОВУВАННЯ В БІБЛІОТЕЦІ І МУЗЕЮ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА В ЛОНДОНІ В АНГЛІЇ В ДЕПОЗИТІ

1. ОГНІ МЕСТИ, збірка поезій 1919-21 рр. За змістом 43 поезії.
2. ДУМА ПРО ІВАНА БЕЗРІДНОГО, відписи поем, друкованих у Відні 1923 р. в „Українськім скитальці" Заспів і 3 пісні. Додатково інші поеми, друковані там же.
3. ЗОЛОТІ ВОРОТА, містичний епос, дві частини: Пекло України і Чистилище України; в першій 43 пісні на 133 сторінках машинопису, в другій 33 пісні на 99 сторінках. Окремо переднє слово В. Липинського лист, і про генезу твору разом 8 сторінок.
4. З БЛАКИТНОЇ КНИГИ, збірка поезій 1923-27 рр. 16 ст. машиноп.
5. КРОВ ЗЕМЛІ, драма на 3 дії, створена в Берегові 1927 р. 35 ст.
6. РОЗГУБЛЕНІ ЗВІЗДИ, збірка лірики з 1927 р. Берегово-Прага 69 ст.
7. ХРАМ ДІТЕЙ СОНЦЯ, драма на 5 дій, писана в Липі в Галичині 1930 р. 62 ст.
8. КНЯЗЬ МИХАЙЛИК, драма на 5 дій, створена в Перемишлі 1934, 46 ст.
9. БАЙДА КНЯЗЬ ЗАПОРОЖЖЯ, драма на 5 дій, створена у Львові 1934 р. 52 сторінки.
10. ОРЕЛ І СОКІЛ, істор. веселогра в 3 діях, створена у Львові 1935-38 рр. 35 ст.
11. ГЕТЬМАН ЧЕРНІ, драма на 5 дій, створена у Львові 1940 р., 55 ст.
12. СВЯТОСЛАВ ХОРОБРИЙ (ЗОЛОТО ЦАРГОРОДУ), драма на 5 дій, створена у Львові 1940 р. 46 ст. неномерованих.
13. ІВАН БОГУН (СТЯГОНОСЕЦЬ СОНЦЯ), драма на 5 дій, створена у Львові 1940 р. 46 стор.
14. ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ, драма на 5 дій, створена у Львові 1941-42 рр. 46 сторінок.
15. ОРДЕН БОГАТИРІВ, драма на 5 дій, створена 1942 р. перед смертю поета, 52 сторінки.

Заввага:

Перечислені твори є оправлені в окремих обгортках синьої краски, машинопис на тонкому папері, 4-та копія з черги, всі вони є на правах рукописів, хоч не є повними копіями, себто без подробиць чи перекреслень, плянів чи перерібок автора. Це є готові до друку зредаговані твори поета, що їх зладив син Роман у Ню Йорку на підставі рукописів у роках 1950-67 рр. Твори передаються на збереження в депозиті для користування працівників установи, як теж зацікавлених творчістю поета літераторів чи дослідників. За власником застерігається право друку, вистави і відбору цих машинописів у випадку, коли б унаслідок затрати інших копій цих творів в Америці — лондонські копії були одинокими. Тому рідня поета застерігає собі власність цих творів за згодою Управи Бібліотеки і Музею ім Т. Шевченка, яка бере на себе відповідальність за збереження в депозиті. Твори передаються під опіку бібліотекаря проф. Володимира Шаяна, близького друга і співробітника пок. поета у Львові. Список зладжено в 3 копіях.

Ню Йорк, 31 січня 1967 р.

(-) Роман Пачовський
син поета

Підписи Дирекції Бібліотеки: (після відбору посилки)
(-) Проф. Володимир Шаян
(-) Д-р С. М. Фостун

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

Емма Андієвська. БАЗАР. Поезії. Мюнхен, 1967. Форм. 190 x 135 мм. Стор. 48. (Мистецьке оформлення Якова Гніздовського).

Володимир. ГИМНИ ЗЕМЛІ. Третє видання. (В-во) Орден, Лондон, 1967. Форм. 183 x 123 мм. Стор. 32.

Федеріко Ґарсія Льорка. ЯК КОХАВСЬ ДОН ПЕРЛІМПЛІН З БЕЛІСОЮ В САДУ. Еротичне алілуя в трьох діях з прологом. Камерний варіянт (1931). Переклад з еспанської Юрія Тарнавського. Видавництво „Сучасність". (Мюнхен), 1967. Формат: 225 x 150 мм. Стор. 20.

Леся Храплива. НА ВВЕСЬ БОЖИЙ РІК. Декляматор для дітей. Нью Йорк, 1964. Форм.: 180 x 128 мм. Стор. 94. (Оформлення — витинанки автора).

ІСТОРІЯ

Олександер Оглоблин. ОПАНАС ЛОБИСЕВИЧ. 1732-1805. Українська Вільна Академія Наук. Історична Секція. Видавництво „Дніпрова Хвиля". Мюнхен — Нью Йорк, 1966. Формат: 208 x 148 мм. Стор. 99 + 1 нп.

Степан Волинець. ПЕРЕДВІСНИКИ І ТВОРЦІ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ. Західньо - українські громадські і політичні діячі. Опрацював і зредаґував.... Видавнича Спілка Тризуб, Вінніпеґ, 1965. Форм. 230 x 152 мм. Стор. 324.

Мирон Заклинський. ДМИТРО ВІТОВСЬКИЙ. Громадський діяч. — Стрілецький ідеолог. — Вождь Листопадового Зриву. Секретар військових справ ЗОУНР. Видавництво „Червона Калина". Ню Йорк, 1967. Формат: 210 x 141 мм. Стор. 128.

ПУБЛІЦИСТИКА

Center of Ukrainian Studies the Ukrainian Catholic Seminary, Washington, D.C. I. OUR DUTY TO HELP AMERICA by Professor Roman Smal-Stocki... Washington, D.C. 1967. Size: 210 x 140 mm. Pp. 15 + 1 np.

РІЗНІ ВИДАННЯ

ПРОТОКОЛ XXVI ЗВИЧАЙНОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, що відбулася в готелю „Шерман Гавз" в Шикаґо, Ілл., в тижні від 16-го до 21-го травня 1966 р. (Джерзі Сіті, 1967). Формат: 290 x 230 мм. Стор. 196.

Український Конґресовий Комітет Америки. ШКІЛЬНА РАДА. ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Шкільний рік 1965-66. Ню Йорк, 1966. Формат: 275 x 215 мм. Стор. 16.

Хор Української Католицької Церкви св. І. Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. 50-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ХОРУ. 1 жовтня 1966 р. Б. (Нюарк, 1966). Формат: 235 x 152 мм. Стор. 44 нп.

ДЕВ'ЯТИЙ КОНҐРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ. 7, 8 і 9 жовтня 1966. Ню Йорк Гілтон Готель, Ню Йорк Сіті, Н. Й. (Ню Йорк, 1966). Формат 230 x 155 мм. Стор. 156 + 44 нп. (Звідомлення з діяльности Екзекутиви, Політичної Ради УККА й ін. його органів).

Світлотіні Франківського концерту

В цілому беручи, можна сказати, що загальне враження з Ювілейного Концерту в честь І. Франка в Карнеґі Гол досить додатне. Це враження могло б бути куди краще, коли б дещо розважніше підготовано програму. І з цим тут треба відмітити дві важливі речі.

Перша, дуже додатня. А саме сопрани хору „Думка", чи не вперше від часу створення мішаного ансамблю, зазвучали так приємно, зріло і дзвінко, що цей факт треба конче занотувати. Це особливо, і просто мимохіть, вабило вуха слухача, головно в пісні Франка - Лисенка: „Ой, що в полі за димове." Як добре, що сталось це при такій замітній оказії. Наше палке побажання: хай та зрілість тембру, те звучання, той тон, буде затриманий на завжди! Я сказав би, що і „Думка" як цілість звучала краще, як звичайно. Може це спричинив настрій, може заля, а може зворушливі ідеї Великого Каменяра.

Друга річ, менше симпатична, це справа деклямації. Вже саме підсунення думки, щоб на Святі Радости, Концерті - Ювілею, деклямувати „Похорон," треба вважати беззастережно недоречним. Хіба в творах Франка скупий вибір для деклямацій? А ось хочби такий актуальний і неперевершений: твір, як „Великі Роковини"! Залишаючи поему „Похорон", її літературну цінність, на деклямацію вона мало пригожа. Бо: задовга, для широкої публіки надто скомплікована, і для релігійних почувань багатьох, клопітна. Крім цього відчитання її в такий спосіб, що люди запитували себе по скінченні: „А ви вже виспались?" — тимбільше не могло зробити корисного враження. І хоч І. Шуган заскочив нас дуже мило своїм зрозумінням, відчуттям і тонкощами голосових відтінків, однак маючи найменшу ролю в рецитації своїми двадцяти відсотками не міг врятувати загирених вісімдесять процентів цілости. Теж уживання мікрофонів у тонко акустичній залі, на передсценні небагато сенсу. Без душі і серця немає справжнього мистецтва і ніякі калькуляції нікому і ніде не поможуть.

Щодо інших точок, то О. Омельський відіграв, як завжди, масстатично оба гимни. Чогось майже кожний у нас покликаний і непокликаний, почуває себе на силах повсякчасно критикувати промовця на концерті. Тому й добре перепало цим разом, хоч не зовсім заслужено, дві М. Стахову, за його промову. Бож безперечно промова була виголошена енергійно, змістовно і чітко. Однак засада, що в короткій промові треба вибирати якусь одну точну напрямну: ідею, твір чи навіть тільки думку поета, буде завжди актуальною й одиноко присмливою. Цілости ж бо Генія у двадцятимінутову промову ніхто вбрати успішно не спроможеться.

Досадно буває, коли тільки через помилкове усталення точок програми, зменшується ефект й успіх концерту. Таке трапилось і тут, з другою, музичною частиною. Замість поставити, досить сучасною, музичною мовою написану, цікаву і драматичну симфонічну поему Ст. Людкевича: „Каменярі" (скомпоновану ще 1926) на початку другої части програми, то укладачі вмістили її наприкінці. А в черговані точок, треба брати під увагу, передовсім психологічний настрій і музичну спроможність зацікавлення слухачів. Тому ніяка публіка не сприйме додатно, по вдячних і мелодійних хорових піснях з оркестрою, тяжчої і вибагливішої формою та змістом, самої оркестрової точки (хор у закінченні, незначний). Через це тільки і постав під кінець концерту, непотрібно, затяжний момент, що зменшив загальне добре враження.

Сопран М. Кокольська, мусіла мати свої причини, що хвилювали її надмірно, головно в першій, найкращій пісні Ф. Надененка: „Чого являєшся мені"; і від цього правдоподібно, її — звичайно приємний голос, — хитався. Речі І. Соневицького: „Нехай і так" та „Знов прийде час" пішли гладко, і голосово, крім долішніх тонів, зовсім добре.

О. Берник, дириґуючи в заступстві хворого Задорожного, вийшов із ситуації оборонною рукою. Він був спокійніший, більше зрівноважений, як на попереднім Шевченківським концерті, що і відбилось кориснiше на дириґуванню. Він же й оркестрував, крім „Каменярів," всі речі. Хоч оркестрація його, нескладна і проста, все таки праця це загайна, і за неї належиться йому признання. Хорові партії („Вічний Революціонер," „Ой, що в полі за димове," Лисенка, та „Єднаймося" Стеценка із сольом Кокольської, всі на слова Франка) були вивчені й опановані солідно. Одинокий нефортунний впад чоловічого хору в „Каменярах" був і одиноким яскравим блудом. Шкода! Очевидно, щодо оркестри, то проби мусять бути теж пророблені, щоб не читати ноти щойно на сцені. Тяжко бо тоді говорити про мистецький рівень гри.

Концерт закінчено бадьоро нашим другим гимном, невмирущим Франковим: „Не пора", що її із запалом і бравурою заспівав хор з оркестрою і публікою.

Теодор Терен-Юськів

Тернопільські професори й гімназисти...

(Закінчення зі стор 1-ої)

чі та визначніших учасників зустрічі. Настроєві спомини виголосили: д-р О. Смакула, проф. Т. Остапюк, Ікер прочитав свою гумореску, дальше: проф. Р. Чубатий, п-ні Дарія Брикович-Горняткевич, м-р Леся Храплива, радн. д-р В. Палідвор, д-р Сеньківський, п. Бакуменко, проф. Грицай, проф. Омеціньский, вкінці д-р Р. Осінчук підкреслив гостинність Союзівки, її директорів, пп. Слободяна і Кваса, як теж добру обслугу дівчат-союзівчанок. Відтак відбулася забава в залі „Веселка" при звуках оркестри п. Богдана Гірняка.

В неділю, 11-го червня, о. сен. Я. Кекіш відправив Службу Божу о 10 год., о. Л. Гузар виголосив відповідну проповідь, вкінці оба Отці відправили панахиду за померлих професорів і учнів тернопільської гімназії. Співав принагідний хор тернополян.

О год. 12-ій почалося закінчення офіційної частини, що нею проводив м-р З. Корчинський. Проф. д-р М. Чубатий виголосив доповідь про положення Української Церкви на еміґрації та вніс проєкт резолюцій. Також п. І. Дурбак запропонував кілька резолюцій. Оба проєкти прийнято в засаді, передаючи їх Резолюційній Комісії до узгіднення.

Інж. М. Яримович згадав про недужого сотн. Станиміра та закликав придбати його цінні спомини. Радн. д-р В. Палідвор прочитав список професорів, що їх не згадано в доповідях і споминах. Д-р Р. Осінчук у заключному слові згадав про „хронічного" політв'язня в Тернополі, п. Ф. Колодія, що при кожній нагоді мусів відсидіти в польській тюрмі. Він підкреслив, що зустріч сповнила надії та очікування її організаторів і учасників, та побажав знову зустрінутися.

Відспіванням Франківського гимну „Не пора" закінчено цю зустріч, що залишила тривалі враження у всіх учасників.

Передбачається публікацію двох дальших томів реґіонального збірника „Шляхами золотого Поділля". Усі матеріяли про Тернопіль проситься пересилати до секретарки Комітету, п-ні Марії Боднар-Ржепецької (309 East 5th Street, Apt. 1, New York, N.Y. 10003).

На зустріч прибули професори й учні та учениці тернопільських середніх шкіль з різних міст Америки, а з Канади — з Монтреалю й Торонта.

КОНСТРУЮЮТЬ МАШИНУ, ЩО ПРОЄКТУВАТИМЕ МАШИНИ

Директор Інституту Кібернетики АН УССР В. Глушков розповів на сторінках „Молоді України" з 26 травня про найновіші конструкції в тому Інституті:

„В Інституті кібернетики Академії наук України розробляється „Автоматизована система проєктування обчислювальних машин". Її засновано на теоретичних та практичних роботах співробітників Інституту. Проєктування ділиться на ряд станів. Для кожного з них існує мова опису інформації про машину, яку треба створити. Кожний стан характеризується певною добіркою завдань, виявляються альгоритми, або способи вирішення.

Завдання виникають із аналізу тих питань, що їх передбачається вирішувати на спроєктованій машині.. Коли вона керуватиме виплавкою сталі, швидкодія буде меншою, ніж та, з якою працює обчислювач координатів руху ракети. Грати в шахи може машина будь-яких розмірів, а коли її встановлювати на літаку — виникає ряд певних обмежень".

В Ню Йорку створився Центральний Комітет...

(Закінчення зі стор 1-ої)

ня всіх фінансових зобов'язань, понад 2,200 долярів, звітував касир Ігнат Білинський.

За Контрольну Комісію склав звіт мгр Іван Винник, стверджуючи прикладний порядок у веденні книг та фінансовій господарці Комітету, пропонуючи абсолюторію дотеперішній Управі, яку — після дебат над звітами — схвалено однодушно. Проф. Р. Смаль-Стоцький відчитав листа від Головної Управи ОДВУ, за підписом голови проф. д-р Богдана Гнатюка та секретаря д-ра Клюфаса, в якому ОДВУ квестіонує правильність зборів з уваги на те, що вона не одержали своєчасно повідомлення про них, як також висловлює свою думку, що КПШ виконав своє завдання і повинен зліквідуватись. Переобрана Головна Управа КПШ, із доповненнями вибулих осіб, тепер складається: Проф. Роман Смаль-Стоцький — голова, проф. д-р Олександер Архімович і проф. Лев Добрянський — заступники голови, Йосип Лисогір — екзекутивний директор, д-р Ярослав Падох — секретар, Ігнат Білинський — касир, Юліян Ревай — адміністратор. Члени Головної Управи: Антін Батюк, д-р Володимир Галан, Святослав Гординський, проф. д-р Олександер Грановський, ред. Антін Драган, д-р Володимир Душник, Мстислав Дольницький, інж. Стефанія Пушкар, Володимир Мазур, Теодор Миник, інж. Аполінарій Осадца, о. проф. Гр. Павловський, проф. Олекса Повстенко, проф д-р Матвій Стахів, Лев Футала, о. дек. Мирослав Харина, мгр. Іван Базарко, Володимир Сохан, інж. Івашків та М. Клецор. Контрольна Комісія: Петро Годованець, мгр Теофіль Кульчицький, проф. Михайло Лисогір, мгр. Євген Лозинський, д-р Роман Осінчук, Едвард Попель, дир. Іван Поритко, Іван Кокольський та мгр. Іван Винник.

Схвалено, що крім правних членів (установ), Комітет матиме фізичних членів (осіб). Правні члени зобов'язані платити щонайменше $25.00 річної вкладки, спомагаючі члени (особи) повинні платити $10.00 річної вкладки, а ті особи, що сумарично вплатили чи це вплатять на цілі КПШ $500 і більше будуть записані як члени-добродії.

У плянах праці п. Йосип Лисогір інформував про можливість набуття дому в безпосередньому сусідстві від пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні та про багатобічні можливості використання такого дому для Шевченківської бібліотеки, архіву тощо. Обмірковано ряд інших справ та доручено Управі перевірити можливість їх виконання.

ЦВІТУТЬ ЧЕРЕМХИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

рях, поміж могилами, люди їх садили. А вони росли і рвалися до сонця.

Це ж тоді проростало вперше коріння туди, де народжується пульс. І закоренилось. Його відчуєте кожної весни.

Нерухома сочка вмурованого апарату показала б, що картини каштанів із смирними свічками вийшли б такі самі у кожну пору дня, під сонцем, сльотою, проти вітру. Не міняються і яблуні у своїх пелюстках. Вони однакові зранку і під вечір, погодою і дощовою порою. Сьогодні, завтра, на другий рік.

Треба дивитись на черемхи в цвіту. І кожна картина — вранці, проти вітру, в дощі, за сонцем — кожною порою черемха інша. Вона — весна.

Весна п'янкого запаху, що аж хилить важкі китиці додолу. Білогрива весна, що замітає небо з хмар, повна неспокійної зелені і цвіту, повна нових форм і картин.

Буйно цвіте, не обсипається, а відцвітає на пні. І за собою залишає гірку, чорну ягоду. Ніби терпку за білим цвітом. Спробуйте колись ягоду з черемхи. Там знайдете біль відцвітання.

Та прийдуть знову весни. І заколишуються нові паростки на гіллі, прийдуть нові форми, нові снопи квітів. Біла, запінена грива скупається знов у небі. Срібні хвости замітатимуть хмари.

Під вітер, у дощ, у золотий ранок сонця — черемха змінлива, буйна. Хоч і коріння міцне — все ж вона неспокійна, навіть химерна. Все у шуканні нових форм весняної краси.

Так було скрізь, завжди. Навіть ідучи далекою землею від старих мурів замку предків, як трапиться черемха — хочеться зупинитись і довго дивитись на її розлоге гілля, білу гриву, що полощиться хвилясто під синявим небом.

— Чому, — питає мале, сіроокe дівча, — чому треба біля того дерева так довго думати?

А як ви розкажете допитливим оченятам, що пульс чіткіше б'є? Що не забувається тільки незабутнє...

В АМЕРИЦІ Й У СВІТІ

ПАПА ПАВЛО VI ЗВЕРНУВСЯ З ЗАКЛИКОМ ДО МІЖНАРОДНОГО ПОЛІТИЧНОГО СВІТУ, щоб у висліді ізраїльсько-арабської війни проголосити Єрусалим, як „відкрите місто". „Єрусалим — заявив він у промові до великої групи прочан в середу 7 червня ц. р. — має бути прибіжищем для всіх, що безборонні і ранені, Єрусалим є символом надії і мира, тому повинен стояти отвором для всіх людей".

ДАНСЬКА ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИЦЯ 27-РІЧНА МАРҐАРИТА ВИЙШЛА ЗАМІЖ за 32-річного французького аристократа князя Анрі де Момпазан. Він вирікся французького громадянства і став князем Гендріком, чоловіком майбутньої королеви Данії. На вінчанні в Копенгаґені були приявними 4 королі, 3 королеви, 2 республіканські президенти і багато прем'єрів та інших державних достойників з усього світу.

Ділимося сумною вісткою,
що в суботу, дня 10-го червня 1967 року
по довгій і важкій недузі відійшла у Вічність
на 79-му році життя
наша Найдорожча **МАМА І БАБУНЯ**

МАРІЯ з БРИНДАСІВ БРИТТАН

вдова по бл. п. **ОЛЕКСАНДРОВІ**

ПАНАХИДИ відправляться в понеділок, 12-го червня і у вівторок, 13-го червня 1967 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку, Н. Й.

ПОХОРОН відбудеться у середу, 14-го червня 1967 року в год. 9:30 рано з того ж похоронного заведення до церкви св. Юра в Ню Йорку, а відтак на цвинтар Кальварія.

Прибиті горем:

ОЛЕНА І СТЕФАН ҐІБА — дочка з чоловіком
РОМАН І ТЕОДОРА — син з дружиною
СТЕФАН — син в Німеччині
АДРІЯН І ЮЛІЯН — внуки

ПОЖЕРТВИ

на Енциклопедію Українознавства

яку видає Осередок НТШ, Сарсель, Франція,

Замість квітів на могилу

сл. п. інж. РОМАНА ГОЛОДА

з Торонта

(шостий список пожертв)

1. Мґр. Орест Джулинський, Торонто	$10.00
2. Мґр. Омелян Хабурський, Торонто	10.00
3. Богдан Ковалюк, Монтреаль	10 00
4. Д-р Роман Кос, Філядельфія	10 00
5. Е. і А. Коберницькі, Торонто	10.00
6. Всеволод Гнатчук, Дітройт	10.00
7. Інж. Євген Кульчицький-Гут, Дітройт	5.00
8. Зеня Кахновець, Торонто	5.00
9. Люба і Богдан Пендзеї, Торонто	5 00
10. Дмитро Ковальчук, Торонто	5 00
11. Трохим Ринденко, Торонто	5 00
12. Ірина Чайківська, Кліфтон	5.00
Разом 12 пожерт на суму	$90.00
У попередніх списках було 153 пожертви	$2,324.00
Разом досі 164 пожертв на суму	**$2,414.00**

Замість квітів на могилу

сл. п. Євгена Івашка

з Торонта

(другий список пожертв)

1. Іван Красник, Чікаґо	$50.00
2. Олена і Дмитро Федики, Торонто	30 00
3. Володимир Кашуба, Чікаґо	25 00
4. Євгенія і Роман Паладійчуки, Торонто	10.00
5. Марія і Богдан Турки, Раґвай, США	10.00
6. Панство М. Крижанівські, Рочестер	10 00
7. Панство мґр. В. Шоти, Рочестер	10.00
Разом	$145.00
У попередньому списку було 14 пожертв	$285.00
Разом досі 21 пожертв на суму	**$430.00**

Замість квітів на могилу
сл. п. д-ра **МИХАЙЛА РОСЛЯКА**
з Едмонтону
Антін Слободян, Торонто $10.00

Замість квітів на могилу
сл. п. **ЛІДИ з ГРИГОРОВИЧІВ ЧУБАТОЇ**
Галя Черпин, Торонто $5.00

Дальші пожертви можна пересилати на адресу:
Patronat NTSh, 768 Queen St. W., Toronto 3, Ont. Canada.

ПАТРОНАТ
Осередку НТШ у Сарселі
Торонто, Онт., Канада

Ділимося сумною вісткою з Приятелями, Земляками і Побратимами по Зброї Української Народньої Республіки,

що 8-го червня 1967 року, прийнявши Найсвятіші Тайни, Сповіди і Причастя, з Волі Всевишнього відійшов у Вічність на 72-му році життя, наш Найдорожчий **МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ І БРАТ**

БЛ. П. ПОЛКОВНИК

ІВАН НАГНИБІДА

ПАНАХИДИ в суботу, 10-го червня, о год. 7:30 веч. і в неділю, 11-го червня, о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин, 801 Springfield Avenue, Irvington, N.J.

ПОХОРОН в понеділок, 12-го червня 1967 року, о год. 9-ій ранку по відслуженні Заупокійної Служби Божої в Православній Церкві св. Троїці, 836 Lyons Avenue, Irvington, N.J. на Український Православний Цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.

В глибокому смутку:

ЛЮДМИЛА — дружина
ОКСАНА — донька
СИМОН — син
Пасерби: **РОСИНСЬКІ ЮРКО** з дружиною і дітьми
ВІКТОР І ЛЕОНІД
Полковник **СЕРГІЙ НАГНИБІДА** — брат в Англії
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

МУЗИЧНА СТУДІЯ
ІГОРЯ БІЛОГРУДА
в ШИКАГО — БЕРВИН
— повідомляє, що —
ШІСТНАДЦЯТИЙ
РІЧНИЙ ІСПИТ-КОНЦЕРТ
Учнів Студії
— відбудеться —
в суботу, 17-го червня 1967 р.
о год. 7:00 веч.
в MUSIC ROOM, FINE ARTS BUILDING
410 South Michagan Blvd.
В програмі твори:
Баха, Косенка, Ліста, Рахманінова, Шопена та інших.
— Вступ вільний. —

„СОЮЗІВКА" ОСЕЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
в КЕРГОНКСОН, Н. Й.
приймає вписи дітей
у віці від 7 до 11 років
— на —
ДИТЯЧУ ОСЕЛЮ
яка триватиме
для ДІВЧАТ —
від 24-го червня до 15-го липня 1967
для ХЛОПЦІВ —
від 16-го липня до 6-го серпня 1967
По ближчі інформації та за аплікаціями до виповнення, прошу зголошуватись на адресу:
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION ESTATE
Tel.: 914 626-5641 Kerhonkson, N.Y.

Аплікація на прийняття
— на —
КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
на СОЮЗІВЦІ
КЕРГОНКСОН, Ню Йорк
від 7-го СЕРПНЯ 1967 року
Ім'я і прізвище: ______
Адреса: ______
Вік: ______ Член УНСоюзу, Відділ: ______
Знання української мови:
СЛАБЕ ☐ ЗАДОВІЛЬНЕ ☐ ДОБРЕ ☐
Залучую на рахунок оплати $______
(Повна оплата курсів — $120.00. Половину належности треба вплатити із аплікацією).
Аплікації висилати на адресу:
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION ESTATE
Kerhonkson, New York

Не занедбуйте випадання Ч. 17
ШТУЧНИХ ЗУБІВ
Чи Ваші штучні зуби сховзуються, випадають, рухаються коли Ви говорите, їсте, смієтеся або пчихаєте? Не перейматеся і не бентежтеся цим клопотом. FASTEETH — алькаліновий (не окиснюючий) порошок, коли ним посиплете Ваші плитки, держить штучні зуби сильніше на місці. Дає певне почуття безпеки і вигоди. Не клеїстий, не має липкого смаку. Зуби, які добре прилягають — це основа здоров'я. Відвідуйте реґулярно свого дентиста. Жадайте FASTEETH в кожній аптеці.

Увага! Увага!
Заходом Окружних Комітетів УНСоюзу
ОКРУГ: ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОЇ, ПІТТСБУРЗЬКОЇ, АЛЛЕНТАВСЬКОЇ, СКРЕНТОНСЬКОЇ, ВІЛКІС-БЕРІ і БАСЕЙНУ ТВЕРДОГО ВУГІЛЛЯ — ШАМОКІН
— відбудеться —
ВЕЛИЧАВИЙ СОЮЗОВИЙ ДЕНЬ та ЗУСТРІЧ СОЮЗОВЦІВ
на СОЮЗІВЦІ в суботу, 17 і неділю, 18 червня 1967 р.
Програма Свята та З'їзду:
Субота 17-го червня — Реєстрація гостей почнеться о год. 9-ій рано.
Спільна вечеря — год. 6-та по пол.
Розвагова частина — початок год. 8 веч.
Учасниками розвагової частини будуть: 1. Соліст-баритон Стефан Шилкевич — супровід панна Марійка Гафтович — обоє Трентон, Н. Дж. 2. Деклямація — пані Оля Цегельська, Бетлегем, Па. 3. Танцювальна група 362 Відділу УНСоюзу з Брістолю, Па, — мистецький керівник панна Люба Петрик. 4. Солістка — сопрано пані Люся Гентиш з Аллентавн, Па, супровід панна Оксана Равлюківна — Вашингтон, Н. Дж. 5. Виступ широковідомих артистів Львівського Театру панства Оксани і Ігната Рудакевичів — Філядельфія, Па. 6. В'язанка українських пісень виконана на сопілках проф. Сергій Ковальчук з синами Тарасом і Петрусем, Вільмінґтон, Дел. 7. Скрипкове сольо — студент Юрій Турчин, при супроводі панни Марійки Гафтович, обоє Трентон Н. Дж. 8. Дует сестер — панни Маріянни і панни Катрусі Сухенків, при супроводі Ліди Сухенко — Брістоль, Па.
ЗАБАВА з ТАНЦЯМИ від год. 10-2-ої ранку
Неділя, 18 червня — Богослуження, год. 10 рано в Українській Католицькій і Українській Православній Церкві.
Год. 1-ша по пол. — Спільний працальний обід.
Всіх, бажаючих взяти участь в тому святі, проситься кімнати замовляти завчасу виключно в Адміністрації „Союзівки". — Ціни удержання є з великою знижкою.
По всі інформації проситься звертатись до місцевих Відділових Секретарів УНС.
ЗА ПІДГОТОВЧИЙ КОМІТЕТ:
Степан Гавриш, голова — Іван Зазворський, заст. голови — Галина Словік, секретар

Bendix – Eatontown, N.J.
NEEDS
Machinists
Work in our engineering machine shop.
TOOLMAKERS
ENGINE LATHE — TURRET LATHE — MILLING
THE BENDIX CORP. — EATONTOWN, N.J.
Rt. 35 542-2000 — Ext. 220
An Equal Opportunity Employer

Праця
• HELP WANTED MALE •

MEN-ENERGETIC
(4)
Steel Fabricating Plant, Iron Work, Machine Work.
Out-Side Work.
Call MR. SAM
(212) 886-3423

ПЕКАР СОЛОДКОГО
Досвід та поміч довкруги. Добра платня, постійна праця. Присмні умовини праці.
Blue Swan Bakery
182 West Passaic Street
Rochelle Park, N.J.
Tel.: 201 843-3070

KNITTERS
Assistant Mechanics on Universal Machines.
All Shifts.
Call JOHN
UL 8-6497, N.Y.C.

Lathe Hands and Bench Assembler
On rebuilding machinery.
CYLINDRICAL GRINDER
SURFACE GRINDER
& MILLING HANDS
Must speak English.
MOREY
MACHINERY CO., INC.
4-57 26th Avenue
Astoria, L.I., N.Y. 212 274-7373

MECHANIC
Imported cars. Prestige agency. Factory training. Good pay. 5 day week. Permanent position. Excellent opportunity for right man. Nice working conditions.
Call (914) MO 6-7516

ЗВАРЮВАЧ РУР і МОНТЕР РУР
Досвід — мусить вміти спалювати. Добра платня, постійна праця, присмні умовини, досконала нагода для відповідних, приміщене в Linden, N.J.
Тел.: (201) 925-3667

ХЕМІЧНИЙ ОПЕРЕЙТОР
Постійна праця, не має змінних шифт, мусить мати гай скул. Телеф. між 9 р. — 5 по полудні.
Тел.: 432-1192, Jersey City, N.J.

CUTTERS ASSISTANT
(Spreaders)
Excellent opportunity for advancement to work CRA. Champions. Experienced only. Good pay. Steady good working conditions.
Domani Knits
Division of Puritan Fashions.
20 River Road, Bogota, N.J.
(201) 343-2881

BOX MAKERS
Full time. Machine Nailers. and Sawyers. Wooden boxes. Good pay. Steady. Nice working conditions.
Cronk Box Corp.
401 Cleveland Avenue
Highland Park, N.J.
Apply in Person.

Праця
• HELP WANTED MALE •

ED'S AUTO BODY
244 South Washington Avenue
Bergenfield, N.J.
потребує маляра до малювання авт, мусить мати досвід і виконувати чисту роботу. Добра платня, постійна праця.
Тел.: 201 384-0240

ФАБРИЧНІ РОБІТНИКИ
Досконала нагода для підвишок для амбітних працівників. Доскон. компанійні бенефіти і бонус. Порозумівatись
The Matheson Company
932 Paterson Plank Rd.
East Rutherford, N.J.
(201) 933-2400 Mr. Riotto

VISUAL-INSPECTORS
Forgers Helpers
Press Operators
MACHINERY REPAIRMEN
able to rebuild drop Hammers. Presses & other heavy machinery. Steady work. Many fringe benefits. Apply
Rex Forge
Atwater Street
Plantsville, Conn.
(203) 628-4733
Ask for Joseph Crispluo

ПЕКАРІ і ПОМІЧНИКИ
Досвід при хлібі і солодкім. Добра платня. Постійна праця. Присмні умовини.
Windsor Manor Bakery
Cor. Turnpike & Racetrack Rd., East Brunswick, N.J.
(201) CL 7-0827

ФОРМАН—PLATER
Мусить уміти мішати хемікалії та їх аналізувати. Мусить мати знання праці при сріблі, міді, кадіюм, золоті, алюмінію, сталі і різними родами заліза. Щедрі бенефіти. Платня до $9.500 річно. Відкрито для обговорення. Телефонувати:
(201) 969-2300

МЕХАНІК
З досвідом при Chevrolet. Добра платня. Стала праця. Гарні умовини праці. Бенефіти.
Schmidt Chevrolet
Rt. 9 W, West Haverstraw, N.Y.
(914) 947-2100

ДО ВТИНАННЯ СКЛА
Повний досвід при різного рода грубости скла, добра платня. Постійна праця, присмні умовини. Спішіть тепер.
Тел.: (212) 857-7711

Young Man
Trainee for electronic component Manufacturer, to assist production supervisor. Mechanical ability or vocational school background assential. MUST Speak, Read and Write English fluently. Apply in person.
T & E INDUSTRIES, INC.
260 Pennsylvania Avenue
Hillside, N.J.

ДО МИТТЯ ПОСУДИ (4)
Портер до їдальні. Нічний портер до кухні. Денний портер. До миття горшків. До приготування ярини, до першокл. коедукаційної оселі в Пенна. Без родини. Пишіть до
Camp 215
215 Adams Street
Brooklyn, N.Y. 11201
або тел. (212) 624-3300

Праця
• HELP WANTED MALE •

MAINTENANCE MECHANIC
Experienced on Injection Molding Presses. Добра платня, постійна праця, присмні умовини.
Marlboro Molding Co.
P.O. 127 — Boundary Rd.
Marlboro, N.J. 201 462-4400

ПОТРІБНІ МУЖЧИНИ
до направи зовнішніх частин авта, як теж до малювання. Досвідчені. Знаменита нагода.
Голоситися до:
Autocraft Collision
2458 Morris Ave., Union, N.J.
Тел.: (201) 964-0145

Досвідчений ЧОЛОВІК
до ведення підприємства зі шклом. Повні години. Добра платня. Стала праця, гарні умовини праці. Голоситися від понеділка до суботи, 9-12 дня.
998-6431, Brooklyn, N. Y.

Праця
HELP WANTED FEMALE

РЕЄСТРОВАНІ МЕДСЕСТРИ
На 1-шу шифту. Вел. модерна лікарня, платня за згодою. Доскон. умовини праці. Багато бенефітів. Добра нагода.
За інформаціями тел.:
(201) 743-7772

УРЯДНИК-МАШИНІСТКА
Дещо стенографії. Загальні бюрові обов'язки. На літо, постійно.
24th ST. & 11th Ave. N.Y.C.
Tel.: WA 4-2220, Exe. 811

КНИГОВОД
Машиновий досвід. Accounts Receivable & Payable. Мусить вміти писати на машині.
A. L. Bazzini Co., Inc.
Тел. за домовленням
BA 7-6241, N.Y.C.

MERROW OPERATORS
Досвід при светерах. Добра платня, постійна праця, присмні умовини, приміщене в Нюарку.
Тел.: 481-0025

Медсестри
R.N. до операційної залі.
Всі вікенди вільні.
Small Pediatric Orthepedic Hospital
ST. CHARLES HOSPITAL
277 Hicks Street
Brooklyn, N.Y.
858-3300

Медсестри
R.N. & L.P.N.
На нічну або денну працю.
Small Padiatric Orithepedic Hospital.
Треба говорити по-англійськи.
ST. CHARLES HOSPITAL
277 Hicks Street
Brooklyn, N.Y.
858-3300

TYPIST CLERK
теж потрібно
STENO TYPIST
Добра платня, досконалі щедрі бенефіти, 35 год. тижнево, праця близ. дому. Голоситись тепер.
The Great A & P Tea Co. Inc.
337 Sherman Ave., Newark, NJ
Тел.: (201) 243-7600

CLERK-TYPIST
Good at figures. Good pay. Steady. Fringe benefits. Nice working conditions.
For small Hospital in Brooklyn, N.Y.
Call TR 5-9200, N.Y.

СПОРТ

З. ГРИНЧИШИН І О. ГРИНЬКІВ ПЕРШУНАМИ НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ СУАСТ-ПІВНІЧ

Дітройт, 20-го травня. — Звання першунів СУАСТ-Північ у настільному тенісі здобули З. Гринчишин, змагун УСТ „Черник" і О. Гриньків, змагунка СУМА „Орлик". У цих змаганнях настільного тенісу за першість СУАСТ-Північ, господарем яких було Т-во „Черник", взяли участь: УАСТ „Леви" — Шикаго, СУМА „Крила" — Шикаго, СУМА „Орлик" — Дітройт, та УСТ „Черник" — Дітройт. Керівником змагань був організаційний референт „Черника" Р. Качмар. Він відкрив змагання, які проведено в залі СУМА „Орлик", та привітав учасників і приявних на залі голову СУАСТ-Північ інж. Володимира Левицького і заступника голови СУАСТ-Північ М. Заблоцького. Головним суддею був К. Жила із Мишиган Тейбел Теніс Ассосіейшен.

Кінцеві висліди поодиноких конкуренцій:

Індивідуальна гра чоловіків:
1. З. Гринчишин — УСТ „Черник"
2. Є. Щебльовський — УСТ „Леви"

Індивідуальна гра жінок:
1. О. Гриньків — СУМА „Орлик"
2. Л. Денисенко — СУМА „Орлик"

Індивідуальна гра юнаків 14 — 17 р.:
1. П. Головатий — СУМА „Крила"
2. Б. Хрін — СУМА „Орлик"

Індивідуальна гра юнаків до 14 р.:
1. Я. Хрін — СУМА „Орлик"
2. Р. Петращук — СУМА „Орлик"

Подвійна гра чоловіків:
1. Гринчишин — Дідушак — УСТ „Черник"
2. Дуда — Пастух — УСТ „Черник"

В загальному дружиновому точкуванні перше місце в конкуренції чоловіків здобуло УСТ „Черник" в складі: Гринчишин, Дідушак, Дуда і Пастух із точками 15:0. Друге місце серед чоловіків припало УАСТ „Леви" у складі: Щебльовський, Горалевський і Підковірів із точками 10:7. Третє місце здобули СУМА „Крила" у складі: Боднар, Курпіта і Абрамюк із точками 3:15, а четверте СУМА „Орлик" у складі: Фушак, Крижанівський і Денисенко із точками 1:15.

До успішного проведення цих змагань причинився чимало ланковий УСТ „Черник" Ф. Пастух.

Після змагань відбулося в домівці „Черника" прийняття для учасників турніру та запрошених гостей. Проводив ним голова Товариства М. Кавка. Змагунам та дружинам вручено чаші, що їх уфундували господарі.

В. К.

Філядельфія, Па.

ДЕНЬ МАТЕРІ

Не вспіли проминути великодні веселощі, як надійшов День Матері, що його відзначила вся Америка 14-го травня, а з нею й українська парафія при Катедрі св Володимира.

Після Служби Божої, яку відправив о. митрат Степан Біляк при співі катедрального хору під орудою проф. Петра Куриленка, — та після молебня за всіх матерів у світі, присутні перейшли в катедральну залю, де на них чекав обід (спільне свячене)-приготовлений та обслуговуваний виключно представниками сильного роду. Чоловіки, як ствердили гості, справилися зі своїм завданням „несогірше" від жінок.

По обіді наша майбутня зміна, доростаюча молодь, вітала гостей гарним концертом, сполученим з танками.

Концерт розпочав юний хор під вправною рукою проф. П. Куриленка відспіванням двох пісень: „Мати доню колихала" і „Ку-ку!"

Троє учнів третьої кляси продеклямували вірші на честь Матері, а після них Линка Савчук з Петром Кончаком гарно виконали „Козачок".

На сцену витягнули піяніно, і талановитий Іван Кончак відіграв дві американські композиції, після чого піяніно знов помандрувало в кут, щоб дати місце двом хлопцям та чотирьом дівчатам виконати „Катерину".

Після „Катерини" чвірка „козаків із шаблями" виконала „запорозький герць". Їм на зміну, вийшли чотири дівчини для спільної деклямації а честь Матері.

І знов сцена задріжала під чобітками вісьмох вродливих, гарно вбраних у народні строї, дівчат у танку „Гречаники".

Чудова, жива китиця зникла за кулісами, щоб дати місце для Сенді Боген і Павлини Підгурської виконати танок „Марусю", який випав дуже вдало.

З черги, учень третьої кляси Михайло Комар відіграв бездоганно на акордеоні народні мелодії. Ще не завмер останній акорд, як на сцену вибігла інша гарна, жива китиця з чотирьох хлопців та стількох дівчат, щоб викопати „Гречаники" в мішаному складі. Їх заступили сестри Ольга і Мерилин Сорокі гарним балетним танком.

Дуже милою атракцією був танок „Гони вітер" у виконанні наших славних „малят". Їх виступ викликав щиру веселість на залі та зібрав найрясніші оплески.

Приємну розривку закінчив чарівний ансамбль із сімох пар традиційним „Гопаком".

Гарно заповідала моторна Лусил Пеленська, мила учениця третьої кляси.

Велику працю вложила безінтересовно в науку танків на протязі двох років невтомна панна Ріта Некиш (тепер пані Послушна), за що належиться їй честь і подяка від парафіян. Вона відійшла через будову родинного гнізда. Її заступив талановитий інструктор Микола Бойчук.

Слід підкреслити, що День Матері, пройшов гарно й мав велику кількість гостей.

Віталій Волков

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 17-го ЧЕРВНЯ 1967 р.

НЮАРК, Н. Дж. Збирання місячних вкладок Т-ва Чор. Січ — 14 Відд. в Січовій домівці, 690 Sanford Ave., cor. Underwood St. о год. 7 веч. Проситься чл. вирівнювати залеглі вкладки. — В. Роговський, предс., М. П. Отрок, секр.

НЕДІЛЯ, 18-го ЧЕРВНЯ 1967 р.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Йосафата — 217 Відд. від год. 1:30 по пол. в Укр. Амер. Клюбі, 292 Гудсон Аве. Проситься чл. прибути на збори. — Управа Відділу.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Збори Т-ва Подільська Січ — 8 Відд., о год. 2-ій по пол. в залі церкви св. Михаїла. Проситься прибути на збори. — В. Козіцький, П. Гарасимів, В. Мандзій.

БОФАЛО, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. о. Миколая — 127 Відд. о год. 11:30 ранку, в церковній залі при Філморе і Онейда вул. Проситься чл. прибути на збори і вирівняти свої залеглості. Збирання вкладок відбувається кожної неділі до 1-ої год. у вище згаданому часі і місці. — І. Була, гол., п-ні М. Гаравус, фін. секр., П. Гаравус, кас.

ДІТРОЙТ, Міш. Т-во Запор. Січ — 75 Відд повідомляє, що впродовж літн. часу не буде місячних зборів. Членські вкладки збиратеме фін. секр. п. Верещинський Б., у п'ятниці і суботи кожного тижня від год. 7-9 веч. в УНДомі, при вул. Мартин. Вже можна вибрати дивідендові чеки. Проситься вирівняти членські вкладки. — С. Леськів, рек. секр.

Розшуки

РОЗШУКИ
Іван Хміль
з с. Пугачі, пов. Любачів, пошукує: **МАРІЮ ЯРЕМА**, дочку Олекси і Катерини, родом з с. Брусно Старе, пов. Любачів та **МАРІЮ ТУРКО**, дочку Михайла і Катерини, родом з с. Криве, пов. Любачів. Відомості про них або від них самих, прохаємо слати на адресу:
Ukrainian National Association, Inc.
P.O. Box 76,
81-83 Grand Street
Jersey City, N.J. 07303

ARKA Company
DEPARTMENT STORE
48 E. 7th St.
Tel.: GR 3-3550. New York City
ОЩАДЖУЄТЕ ГРОШІ — — КУПУЮЧИ В АРЦІ!

Різне

Українське Висилкове Бюро
ROMAN PARCEL SERVICE
141 2nd Avenue, New Yor City
Tel.: GR 5-7430. — Висилаємо
ПАЧКИ з ОДЯГОМ і ХАРЧАМИ до СССР. НОВІСТЬ! ПЕРЕСИЛАЄМО ГРОШІ, НЕ БЕРЕМО ЖАДНОЇ ДОДАТ. ОПЛАТИ. Урядн. год.: пон-п'ят. 8:30-7 веч., суб. 8:30-6:00 веч., нед. 10-3 по пол.

До винайму

Нюарк, Н. Дж.
АПАРТАМЕНТ ДО ВИНАЙМУ
6 кімнат, власне огрівання, 3-ій пов., близ. Westside Парку, близ. до автобусу ч. 1.
599 So. 17th St., Newark, N.J.
На 1-му поверсі.
ES 4-7582

Business Opportunity

New Jersey. FLOWER & GIFT SHOP plus GREENHOUSE FTD
В 1-шоклясному стані, заснов. понад 50 р. в полуд. Ню Джерзі. Правдива продажна ціна, доскон. нагода, зайдіть — треба оглянути, щоб оцінити і себе переконати.
Тел. (609) TA 6-0365

Real Estate

НА ПРОДАЖ
Близ. Союзівки ДІМ, 4 спальні, на 1 акр. $9,500.
1 ДІМ і стайня, на 100 акр., $17,000.
8 ДОМІВ і басейн, $18,000.
Пишіть:
Nina Surawy — R.E. Agent
Box 302 Kerhonkson, N.Y.
(914) 626-3551

3-родинний дім
5 — 6 — 6 кімнат
Irvington, N.J. — Low 20's
Тел.: 374-9108 по 6 веч.

• FUNERAL DIRECTORS •

Theodore WOLINNIN Inc.
Директор Похоронного Заведення
123 East 7th Street
NEW YORK, N.Y. (3)
Tel.: GR 5-1457
СОЛІДНА ОБСЛУГА

КОВАЛЬЧИК
FUNERAL HOME
AIR CONDITIONED
Completely
Займається Похоронами в стейті NEW JERSEY
Ціни приступні для всіх. Обслуга чесна й найкраща. У випадку смутку в родині, кличте, як в день, так і в ночі:
WILLIAM F. RASLOWSKY, Manager
129 Grand Street
(cor. Warren Street)
JERSEY CITY 2, N.J.
Tel.: HEnderson 4-5131

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Займається Похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
Контрольована температура. Модерна каплиця до ужитку ДАРОМ.
PETER JAREMA
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N.Y.
ORegon 4-2568

Різне

ПЕРЕКОНАЙТЕСЬ САМІ І ЗАЖИЙТЕ ЩЕ СЬОГОДНІ
Д-ра Й. МІЛЛЄРА
ЗІЛЛЯ
під назвою
J. MILLER'S PURE HERB COMPOUND # 6,
а вже завтра почуєтесь ліпше.
Терплячі, симптоми як квасн жолудка, запір, нестравність, гази, відбивання, завороти голови, біль у крижах і інші недомагання НЕ ЧЕКАЙТЕ, а спробуйте ЗАРАЗ!
Зілля це не вариться, ані не запарюється, а вживається його в природнім виді так, як є у пачці. Тим то воно таке помічне й корисне.
Зілля це повинно находитися у кожній хаті, як перша поміч.
Ціна одної пачки $10.00, а якщо хочете для свого приятеля, тоді дві пачки тільки — $15.00.
Якщо Ви незадоволені протягом 24-48 годин, зверніть пачку, а гроші будуть Вам сейчас повернені.
Пишіть зараз, долучуючи чек або моні ордер на адресу:
THE MILLER CO., INC.
Dpt. 41
790 Broad Street, Newark, N.J.

ЦЕ Є ЧУДО
ВИ МОЖЕТЕ УСУНУТИ СИВЕ ВОЛОССЯ БЕЗ ФАРБУВАННЯ.
Ось зворушаючі інформації для людей, які не люблять сивого чи білого волосся і хотіли би поліпшити свій вигляд, маючи більш молодечий кольор волосся. Тут є розчин плин званий NUVIDA, що має небувалу силу надавати кольор волосся і це не є фарбування. Це чудо стосується так: малою кількістю насмарувати волосся кожного ранку через приблизно 10 днів. Прикінці, сиве волосся буде зникати, а волосся одержить свіжий, новий, ясний кольор. Якщо хочете темніший кольор, насмаровуєте більше, ще кілька днів. Цілий процес є простий і нескомплікований, а висліди певно Вас вдоволять. NUVIDA продається в 2-ох пляшках, що коштують $6.95. Можна їх одержати висилаючи цей вирізок на подану внизу адресу і подаючи точно повне ім'я й адресу. Платите поштареві при доставі. Ужийте одну повну пляшку, і якщо невдоволені, поверніть незужиту пляшку і одержите повний зворот. Шліть вирізок до: TRYSAN CO., BOX 226, DEPT. C, PEEKSKILL, N.Y. 10566.

5.25 % річно Найвищі відсотки на 6 місячні щадничі цертифікати $10,000 мінімум, додаткові на $1,000. Заробіток від дати купна.
5.00 % річно Найвищі відсотки на щадничі цертифікати. $5,000 мінімум, додаткові на $1,000. Заробіток від дати купна.
4.75 % річно Найвищі відсотки на звичайні щадничі конта в околиці. Щадіть кожну суму в кожному часі. Депозити на 10-го процентуються від 1-го. Береться до уваги час починаючи від 1-го січня 1967 р., обраховуваний квартально.

IRVING SAVINGS INSURED
AND LOAN ASSOCIATION
128 MARKET ST. (near Main) PATERSON, N.J. • 274-4204
Daily 9-3; Fri. Eves. 6-8 • Free Parking at Maiden Lane Lot, Hamilton Street

LOW COST AUTO FINANCING
UP TO 36 MONTHS TO PAY

Amount Required	Note Amount	36 Monthly Payments*
$1,000	$1,173.60	$ 32.60
1,500	1,760.04	48.89
2,000	2,346.84	65.19
2,500	2,933.64	81.49
3,000	3,520.44	97.79
3,500	4,106.88	114.08

*PAYMENTS INCLUDE CREDIT LIFE INSURANCE
Used Cars Also Financed At Low Rates
Loans Can Be Arranged At Any Of Our 13 Conveniently Located Offices
or – CALL 434-4800
HUDSON COUNTY NATIONAL BANK
JERSEY CITY
Bayonne, Hoboken, Union City, Weehawken, Guttenberg, North Bergen

ПОТРІБНО РОБІТНИКА
до фізичної праці
на СОЮЗІВЦІ
на постійно.
ПЛАТНЯ ПІСЛЯ УМОВИ.
Зголошуватись:
UKRAINIAN NATIONAL ASS'N ESTATE
Kerhonkson, N.Y. 12446
Tel.: (914) 626-5641

Вакаційний заробіток для студентів
ЗАПЕВНИТЬ ОРГАНІЗУВАННЯ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ. СТУДЕНТИ! ГОЛОСІТЬСЯ НА АДРЕСУ:
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
81-83 Grand Street Jersey City, N.J. 07303
або телефонуйте на число: HEnderson 5-8740;
Пряма лінія з Ню Йорку: BArclay 7-5337

ТАРЗАН, Ч. 5822. Огидна потвора слідкує!

... Шукачі пригод помандрували до своєї яхти. Тоді вони вернулися з окремим влаштуванням. Тепер вони були готові висадити перехід через гори!

Вони негайно почали швидко закладати динаміт... Не зважаючи в захваті на це, що огидна постать спостерігала кожний їхній рух!